

יום	יום לחדש	יום מוה"ר	ליקוטי מוה"ר	ליקוטי הלכות	מסנה ברוך ה"א	עלים לתרופה	שולחן ערוך
שבת	ז'	קג.	קפו	חורה	רפג-רפח	כג, ל.	
א	ח'	קג:	קפו	לב.	רפג-רצ	לא, לב	
ב	ט'	קד.	קפח	לב:	רצג-רצב	א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, י"א, י"ב	
ג	י'	קד:	קפט	לב.	רצג-רצד	ז, ח, ט, י, י"א, י"ב	
ד	יא'	קה.	קצ	לב:	רצג-רצו	ה, ו, ז, ח, ט, י, י"א, י"ב	
ה	י"ב	קה:	קצא	לד.	רצג-רצז	ז, ח, ט, י, י"א, י"ב	
ו	י"ג	קו.	קצב	חורה	רצט-ש	ט, י, י"א, י"ב	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

319 | חג השבועות | ו' סיון תשפ"ג

דבר המערכת

"הזהיר מאד להיות אצלו על ראש השנה, ואמר שכל עסקו וענינו הוא רק ראש השנה; **מה אומר לכם? אין דבר גדול מזה!**" (חיי מוה"ר"ן, רכ"א).

עיני כל עוקבות בדאגה מרובה על התפתחות העניינים במדינת אוקראינה, ביחס לתקוות חיינו, הקיבוץ הקדוש בראש השנה הבעל"ט. כל לב מבין תופס 'אומנותו' וכלי זיינו של משיח זו תפילה, להעתיר ולהפציר לה' ית' שלא יהיו ח"ו מניעות ועיכובים בדבר שאנו וכל העולם תלויים בו.

רבינו הקדוש גילה במאמר האחרון שלו עלי אדמות (ליקוטי מוה"ר"ן ח"ב סי' ח', נאמר בראש השנה תקע"א) את גדולת ומעלת קדושת הקיבוץ שלו וגודל תיקוני הנפש הנעשים עלי ידי זה גם לרחוקים ביותר שכבר נבלעו בבטן הסטרא אחרא, ובדבריו ביאר שהכל תלוי בבירור האמונה הקדושה ובהתחדשותה, מה שנעשה ונפעל ביום חג השבועות בכח קדושת מתן תורה. ובסיומה של אותה תורה גזר אומר: **"עיקר ראש השנה תלוי בסיון, שהוא קבלת התורה, שעל ידי זה נתתן האמונה"**.

בהתגברותנו בחג השבועות הזה להתחדש באמונה, תלוי כל הראש השנה שלו. ובכלל זה הוא גם התגברותנו להתפלל בכל הכח ובהתעצמות אמונת חידוש העולם שהיא שורש התפילה, כי 'אמונה הוא בחינת תפילה בחינת נסים, כי התפילה למעלה מהטבע, כי הטבע מחייב כן, והתפילה משנה הטבע, וזה דבר נס, ולזה צריך אמונה, שיאמין שיש מחדש ובידו לחדש דבר כרצונו" (שם ח"א ז).

חז"ל הורונו **"עצרת נמי ראש השנה היא"** (מגילה לא:), וכיון שכן, גם על כך טובב דיבורו של רבינו הקדוש "בראש השנה צריכים להכריח עצמו להתפלל בכח גדול ולקשר תפילתו להצדיק האמת שהוא בעל כח גדול, ועל ידי זה זוכים לאמונה" (קיצור לקו"מ ח"א ב').

בטוחים אנו שכל הנעשה בעולם אינם אלא רמזי התקרבות ממנו יתברך אלינו, וכל המניעות נועדו רק כדי להגביר החשק. בכל כוחנו נאמין ונתפלל בהתחדשות, והן ק-ל ככיר לא ימאס תפילתנו.

העזרים

פניני אור

אמרות טהורות מרביה"ק ותלמידיו

אחר 'שבועות הגדול', שהיו אצל מוה"ר"ן 'ת' כשמונים עובדי ה' גדולים מאנ"ש, והיתה אז התעוררות נפלאה עד שכנו אנ"ש את חג השבועות הזה בשם 'שבועות הגדול', 'דער גרויסער שבועות' - אמר מוה"ר"ן 'ל'אנ"ש שנסעו ונפרדו מאתו: 'נו, אחר שקבלנו את התורה, צריכים להזהר מעתה שלא לעשות 'עגל', כמו שהיה במתן-תורה'.

פי בשם קדשו בפתחנו

איך נוכל להעיז פנים לחלות פני מלך ולגשת בכלל לחג השבועות וליום הדין הזה, אחר שאנו יודעים היטב מה עבר עלינו עד היום!?

בכל יום בברכת קריאת שמע של שחרית אנו עונים את התשובה על כך:

בקשתנו להתקרב אל התורה ואל נותנה יתברך הוא: **"בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך, ותלמדם חוקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם, כן תחננו ותלמדנו",** אנחנו הולכים בעקבות אבותינו שהיה להם בטחון! הם בטחו בישועת ה', על אף שלא היו כדאיים, אולם הם בטחו.

השי"ת ציווה גם עלינו לבטוח בו, "בטחו בה' עדי עד כי ביה-ה' צור עולמים"; "בטחו בו בכל עת עם שפכו לפניו לבבכם אלקים מחסה לנו סלה". ומי שמאמין ובוטח בה' ובחסדו הגדול, הרי אף שמצד עצמו אין הוא זכאי, אולם זכות אמונה ובטחון, היא עצמה הסיבה שיקבל את השפע עד בלי די בחסד חינו, וכמאמר הכתוב

(משלי כט-כה) "ובוטח בה' יושגב", וכבר אמרו חז"ל (ליקוטי משעוני, תהלים לב) **"אפילו רשע ובוטח בה', חסד יסובבנו"**.

לא רק על פרנסה ושפע גשמי צריך לבטוח, אדרבה, עיקר הבטחון הוא על השפע הרוחני. השי"ת חפץ להצדיק אותנו ולקרבו אליו ועל כך הוא משפיע חסדו בלי גבול, ומי שמאמין בחסד זה ובוטח שה' לא יעזבנו, הרי זה עושה כלי לקבל את שפע החסד הנשפע תמיד בחסד חינו **"כי על ידי בטחון נעשה כלי לקבל השפע היורד מלמעלה"** (ליקוטי הלכות, רבי"ת ג-א).

המשך בעמוד י"א

לבו נחמץ, הוא לא מתרגש מכך שחג השבועות שוב בפתח, אדרבה, הוא קצת פוחד מהיום הזה, ועל כן הוא משתדל להסיח את הדעת. כבר מזמן הוא שמע את המובא בשל"ה הקדוש בשם הקדמונים כי בשבועות הוא יום הדין על רוחניות; ביום זה דנים את 'פירות האילן', אלו הם הנשמות של כל אחד, לפי מה שקיים או ביטל את התורה בשנה שעברה, וכך דנים ופוסקים

עליו על העתיד, איזה סיוע וכח הוא יקבל משמים לקיים את התורה ללמדה להבינה ולשמרה. והוא כל כך מפחד; הן הוא יודע כמה ביטל מן התורה וכמה עבר על המצוות במזיד ובשוגג, כמה המרה את פי בוראו והכעיסו במעשי ידיו, איזה סיכוי יש לו להצליח בדין זה?!

חג השבועות נקרא כך על שם שבעת השבועות בהם ספרנו לעומר, היא מה שהביאה לאבותינו בימים ההם את הפלא המופלא והנשגב מבינת אנוש, ששפלי אדם יזכו תוך זמן

קצר כזה להתעלות בתכלית המעלה עד למדרגת 'פנים בפנים דבר ה' עמכם', והיא גם תקוותנו בזמן הזה, שבכח הרצונות והכסופים נזכה גם אנו להתחדשות בכח קיום התורה שמושפע ביום הקדוש הזה ביתר שאת בכל שנה ושנה.

ועלינו להתבונן: איך באמת העיזו אבותינו לבקש ולרצות השגות כאלה?! איך לא התביישו והרהיבו עוז לגשת אל הקודש?! הם הרי ידעו את מעמדם ושפל מצבם במצרים, מה נתן להם את הכח לרצות ולקפוץ ולהתקרב אל הר סיני לחפוף בדבר הנשגב והקדוש ביותר?! וזו לא רק שאלה על העבר אלא שאלתנו אנו:

סוד חג השבועות "עִשְׂכָּל גְדוּלִים" ו"רַחֲמִים גְדוּלִים"

(שבועות תשס"ט)

ובספרי החסידות מצאו אות וסימן לזה: "וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעת ימים" (במדבר כח, טו) - חג השבועות הוא זמן להתחדש לפני הש"ת.

התורה הק' שהיא שמותיו של הקב"ה - נמסרה לישראל לגדולים וקטנים

הכתוב אומר (ישעיה מג, ז): "כל הנקרא בשמי ולקבודי קראתי וצרתיו אף עשיתיו". מיהו 'כל הנקרא בשמי' - אלו בני ישראל, כמו שאנו אומרים: "ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת", "לקבודי קראתי וצרתיו אף עשיתיו" - בורא כל העולמים ברא את כלל ישראל, כדי שידעו מגדולתו ויפרסמו את שמו וכבודו יתברך בעולם.

עוצם מעלת עסק התורה"ק - "מאן דאחיד באורייתא אחיד בקב"ה"

ובזוה"ק נזכר כמה וכמה פעמים ש"אורייתא שמא דקוב"ה, מאן דאחיד באורייתא אחיד בקוב"ה" - התורה מלאה בשמות הק' ובגילוי הש"ת, וכל מי שמאוחד דבוק בתורה הק' הרי הוא מאוחד דבוק בהש"ת.

ומכאן יש להבין עד כמה יש לעסוק בתורה יומם ולילה, ולהתבטל לדעת התורה הק', לפי שעל ידי זה דבוקים להש"ת ממש, וכמבואר כמה פעמים בזוה"ק וכן קבלו הראשונים כהרמב"ז ז"ל ועוד, שכל התורה כולה היא שמותיו של הש"ת.

וכן איתא במדרש שמות (פרשה לג) על התורה הקדושה שנתן הש"ת לישראל: "וכי יש לך מקח, שהמוכר נמכר עמה, אמר הקב"ה לישראל, מכרתי לכם תורת, כביכול נמכרתי עמה", ע"כ, כי כאשר האדם עוסק בתורה הרי הוא רוכש את הש"ת בעצמו כביכול, ובכוחו להשיג השגות נפלאות ונוראות בהש"ת המרומזות בשמות הקדושים הגנוזים בין פסוקי התורה הק', ועל ידי כן יזכו להתדבק אל הש"ת בנועם עליון נורא ונשגב אשר אין לו דוגמא במציאות החיים.

פירוש "תורה חדשה מאתי תצא" - שמדברת דק מבורא העולם

והנה הכתוב אומר (ישעיה נא, ד): "כי תורה מאתי תצא", ודרשו חז"ל (ויקרא רבא יג, א) "אמר רבי אבין בר כהנא, אמר הקב"ה, תורה חדשה מאתי תצא", והקשה הבעש"ט, איך יתכן דבר זה, והלא זאת התורה לא תהא מוחלפת, והתורה הק' היא נצחית לעולמי עד ולנצח נצחים, ואיך יתכן לומר שתצא תורה 'חדשה' מאתו ית'.

גדולים, הגם שנראה שהם שני דברים נפרדים, אבל באמת ענין אחד הוא, שדבר פשוט הוא שכפי גודל הדעת כן גודל הרחמנות. ומן הראוי להרחיב ביסוד חשוב זה ולבארו היטב.

ב' נוסחאות ככוונת הבריאה: א. להיטיב לזולתו. ב. לגלות מלכותו

דהנה בסוד כונת הבריאה, מצאנו בתורת הקבלה שתי נוסחאות מה היא תכלית ומטרת הבריאה. הנוסח האחד הוא, שתכלית הבריאה היא שהקב"ה חפץ להיטיב מוטוב לזולתו. והוא היסוד המובא ברמח"ל שהש"ת הוא תכלית הטוב והטוב האמיתי, ומטבע הטוב להיטיב.

ולענין זה מובא סיפור בזוה"ק (זוהר חדש בראשית): היה זה בשמחת נישואין בה השתתפו החבריה הקדושה של התנאים; רבי שמעון בר יוחאי ורבי יוסי, ואילו רבי חייה רבא, שאף הוא היה בין המשתתפים היה אז ינוקא. בתוך כך פנה רבי יוסי אל רבי שמעון בשאלה: מדוע לא נאמר 'כי טוב' ביום השני של ששת ימי בראשית. אמר לו רבי שמעון: נשאל לינוקא [הרי תינוקות לומדים חומש, הבה ונשאל לתינוק]. קרא לרבי חייה רבא, ואמר לו, אימא לי ברי, אמור נא לי בני, למה לא נאמר 'כי טוב' בשני. וזו היתה תשובתו של הינוקא: כי אין טוב אלא אחד, הטוב היחיד שקיים הוא אחד יחיד ומיוחד, ואילו את השני כבר לא שייך לכנותו טוב.

וברמח"ל הנ"ל מתבאר הענין בהרחבה, כי הש"ת שהוא הטוב האמיתי, ביקש להאציל מוטוב לאחרים, לכן העניק לעמו ישראל אמצעים מחוכמים שיוכלו להתדבק בו [שהוא הטוב והתענוג האמיתי], בשיעורים וגבולים נפלאים, כל אחד לפי ערכו, לפי מעשיו ופעולותיו אשר הוא עושה, שעל ידם יתכן להדבק בקב"ה. וממילא כאשר האדם דבק בהש"ת הרי הוא נהנה מהטוב האמיתי - כי הרי אין טוב אחר זולת הש"ת.

כמו כן מצאנו נוסח נוסף בקבלה - שתכלית הבריאה היתה לגלות מלכותו וגדולתו וכבודו לנבראים.

שתיים שהן אחת

אמנם לאמתו של דבר, שתי הנוסחאות גם יחד אחד הוא, ומן הראוי לבאר ענינם, ובתוך הדברים יתבאר בע"ה מעלת גדולת תורתנו הקדושה שניתנה לנו בהר סיני, ומעלת הזוכים להגות בה ולדבוק בה תמיד. כי הרי זה תכלית חג השבועות, לקבל את התורה, לקיים אותה ולעסוק בה בתכלית הכוונה שהתורה תביא את האדם לידי מעשה לקיים רצון ה' ולהיות דבוק בו. ואין לך יום מסוגל לזה כמו חג השבועות.

שמחת יו"ט - שמחת הכורא וכני ישראל יחד
בפירוט סדר המועדים שבפרשת אמור, נאמר: "אֶלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ" (ויקרא כג, ד). ו'מקרא קודש' מפרש רבינו הק' בליקוטי מוהר"ן (תנינא סימן ד), שהימים טובים קוראים ומכריזים קדושה.

והנה מצד אחד נאמר 'מועדי ה' - שהימים טובים הם של הש"ת, ומצד שני נאמר "וביום שמחתכם ובמועדיכם" (במדבר י, י) - שהוא יו"ט שלנו. והביאור הפשוט הוא, כי אנו עם בני ישראל חוגגים יום-טוב יחד עם בורא עולם כביכול. ובכן נאמר כמה דברים לכבוד היום טוב הקדוש, היינו לכבוד השייכות שיש לנו עם הש"ת באמצעות היום טוב, ולכבוד הקדושה שמכריז היום טוב.

הרחמנות תלויה ברעת

הנה, בליקוטי מוהר"ן, בתורה 'וביום הביכורים' (סימן נז), שהיא תורה של חג השבועות, כתב רבינו בלשונו הק': "שבועות הוא בחינת שכל גדול וגבוה מאוד, שהוא [כלומר השכל הזה הוא] חסד עליון ורחמים גדולים", ע"כ.

ויש להבין את השייכות של 'שכל גדול' לחסד עליון ורחמים גדולים, מה ענין זה לזה.

ולבהרת הדברים יש לומר, דהנה באותה תורה, דורש רבינו את הפסוק המדבר בנבואה העתידה על הפלא הגדול של "וְגָר זָאב עִם קֶבֶשׁ וְנִמְר עִם גְּדִי יִרְבְּצוּ" (ישעיה יא, 1), כי הרי הזאב הוא אכזר גדול במיוחד על הכבש, והנמר הוא אכזר גדול על הגדי. והנביא מתנבא שלעתיד לבא יגור הזאב עם הכבש, והנמר והגדי ירצבו יחדיו, וכן יהיה עם עוד בעלי חיים אשר היום הם אכזריים זה לזה.

וכיצד יתכן דבר כזה, שישכנו שני הפכים יחדיו - מסיים הפסוק "כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם מְקֻסָּים", שתתרבה כל כך הדעת וירבו ההשגות אלוקות בעולם כמים המכסים את הים, ועל ידי שתתפשט דעת רבה כזאת בעולם, תתפשט הרחמנות אפילו בקרב בעלי חיים שהם האכזרים הגדולים ביותר.

הרי לנו כי כשיש דעת אין אכזריות, כי דעת הוא ההיפך מזה. ורבינו מביא פסוק נוסף: "כַּעֵס בְּחִיק כְּסִילִים יִנְחַח" (קהלת ז, ט). הרי לנו שהכעס והאכזריות שייכים לכסילים והם היפך הדעת.

ועל פי זה ניתן לבאר את הקשר שבדברי רבינו - דייקא משום שבועות הוא 'שכל גדול ודעת עליון', לכן מושפע ממנו גם 'חסד עליון ורחמים גדולים'.

נמצינו למדין, שמה שאמר רבינו, שבועות הוא שכל גדול וגבוה מאוד, והוא חסד עליון ורחמים

ומבאר הבעש"ט, ש'חדשה מאת' פירושה, שלעתיד לבא יראו חידוש גדול בתורה - שכל התורה כולה מדברת מאת', שהתורה מדברת מבואר עולם. וזהו 'תורה חדשה' שכל כולה היא מאת'. אמנם ילמדו אז את אותה התורה שאנו לומדים היום, אלא שאז תלמדו אותנו התורה גילויים נפלאים בגדולת וזיו הדר השי"ת, ואין גנוזים כל הגילויים הללו בתוך התורה הקדושה שאנו לומדים היום, כי הרי זאת התורה לא תהא מוחלפת לעולם.

שכינה מדברת מתוך גרונו (סיפור נורא מהבעש"ט)

וכתב השל"ה הק', שענין זה שהתורה היא שמותיו של הקב"ה והתורה מדברת מאתו ית"ש שייך בין בתורה שבכתב ובין בתורה שבעל פה, לפי שאצל מקבלי התורה האמיתיים היתה השכינה מדברת מתוך גרונו, כי דיבורם היה דיבורי השכינה הק', ולכן טמון בכל דבריהם שמות קדושים וגילויים נפלאים.

ויש בזה עובדא נוראה מהבעש"ט הק', המקובלת מתלמידי קדוש ישראל הבעש"ט זי"ע, שהבעש"ט לא רצה לרדת לזה העולם עד שיתנו לו שישים גיבורים שייגנו עליו מפני הקטרוגים הגדולים, כי הבעל-דבר רצה למנוע בכל כוחו שלא תתפשט התעוררות דקדושה של תורת הבעש"ט הקדושה בקרב ישראל. אכן, ממעשה בעל-דבר, רובם ככולם של הגבורים היו בתחילה מתנגדים לבעש"ט, רק כשהגיע זמנם שלחם השי"ת לבעש"ט.

ואחד מאותם שישים גיבורים שהיו מיועדים לבסוף להתקרב לבעש"ט היה בתחילה מתנגד גדול לבעש"ט, למרות שהיה אדם גדול. באחד הלילות חלם שעלה לעולם העליון, וראה איך שהבעש"ט והאר"י הק' יושבים ולומדים זהה הק' בצוותא ואף נשאר בזכרונו הזהר אותו למדו. והאר"י הק' אמר פשט בדברי הזוהר, ואילו הבעש"ט היה לו בזה ביאור אחר. כך נמשך ביניהם הוויכוח בהבנת דברי הזוהר, כל אחד הלך בדרך אחרת ולא הגיעו להכרעה.

ואז הסכימו ביניהם והלכו לשאול להרשב"י, והרשב"י ביאר בדרך האר"י הק'. אבל הבעש"ט עדיין לא נתרצה וכה אמר להרשב"י: הלא אצלכם היתה השכינה מדברת מתוך גרונו, והכל נאמר על ידכם מפי הקב"ה ברוח הקודש, ואם כן הבה ונשאל את הקב"ה כביכול בעצמו שיאמר לנו הפשט האמיתי בדברי הזוהר. אכן השי"ת אמר הביאור בזהר הק' [גם] בדברי הבעש"ט הק'.

הלה התעורר משנתו בחד נורא מהמחזה אותו זכה לראות, ולמרבית הפלא אף זכר היטב את המאמר עליו נתעורר הויכוח. הוא גמר אומר לתהות על קנקנו של הבעש"ט, שעד לאותו זמן היה מתנגד עצום, שלא טרח אפילו לברר ולחקור אחר דרך הבעש"ט, ועתה כאשר נוכח לראות את המחזה הנורא הזה, ואת גדולתו העצומה של הבעש"ט בשמי שמיא, קיבל על עצמו ללכת אל הבעש"ט להתחקות אחריו ולעמוד על טיבו. הוא גמר בדעתו ללכת בזמן סעודה שלישית כשהבעש"ט מאריך באמירת תורה כשעדיין לא הדליקו הנרות, ואז יוכל לעמוד סמוך מאד לבעש"ט לשמוע את אשר ידבר ופניו לא ייראו, וכן עשה.

נכנס אותו יהודי להיכל הבעש"ט, ואכן מפני החושך שהשתרר בחדר התקרב מאד אל הבעש"ט בחשבו שהבעש"ט לא ירגיש בו. והנה חיל ורעדה אחזתהו כאשר שמע איך שהבעש"ט אומר אותו הזהר שהיה נושא לויכוח בפמליא של מעלה, ואף ביארו כפי ששמע מהקב"ה בעצמו כביכול, ושינוי דא לדא

נוקשו. תוך כדי כך פנה אליו הבעש"ט ואמר: אתה כבר יודע הפשט...

או אז נהפך אותו חולם החלום מן הקצה אל הקצה, והיה לאחד מהתלמידים הנאמנים והותיקים של הבעש"ט.

אפילו מה שתלמיד ותיק יאמר לפני רבו - ידע משה רבינו מסיני

ואמנם התורה שבע"פ היא המשך רצוף של התורה שבכתב, כי כך היה סדר השתלשלות התורה הק', כמבואר בחז"ל (עירובין נ"ד): "תנו רבנן, כיצד סדר משנה, משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו פרקו, נסתלק אהרן וישב לשמאל משה, נכנסו בניו ושנה להם, לאחר מכן נכנסו זקנים ולאחר מכן נכנסו כל העם", ומסיים המדרש, שכל אחד מהם שמע לכל הפחות ארבע פעמים, ולאותם המוחות בדור דעה שכל אחד מהם היה לו מח גדול כמוחם של אלף אנשים כמובא, הספיק לימוד זה להבינו ולזכרו לנצח ולהמשיך למסור את התורה מדור לדור.

ומשה רבינו כבר קיבל והסכים לדרך הלימוד של זמן התנאים והאמוראים, כי כל מה שלמדו בכל הדורות כולם נתנו למשה מסיני, והסכים עליהם ומשה אמת ותורתו אמת. ובמדרש רבה ויקרא (כב, א) על הפסוק (דברים ט, י) "וַיִּתֶּן ה' אֵלַי אֶת שְׁנֵי לוחֹת הָאֲבָנִים פְּתָיִים בְּאֶצְבָּע אֶלְקִים וְעָלִיהֶם כָּל הַדְּבָרִים וּגו'", אמר רבי יהושע בן לוי, שמשה רבינו קיבל מקרא ומשנה, הלכות ותלמוד, תוספתא ואגדות ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לומר בפני רבו, כולם נאמרו למשה מסיני, שנאמר: "יֵשׁ דָּבָר שְׂאִימַר רָאָה זֶה חֶדְשׁ הוּא כְּבָר הָיָה לְעֵלְמִים" (קהלת א, י), כאשר יאמר אחד לחבירו דבר חידוש נפלא, ישיב לו חבירו: "כְּבָר הָיָה לְעֵלְמִים אֲשֶׁר הָיָה מְלַפְּנֵנוּ" (שם) - שזה כבר היה מקובל ונודע למשה מסיני כנ"ל.

משה ידע את כל ידיעות התורה עד סוף כל הדורות

הרמב"ם בהקדמתו לספר היד החזקה מונה את ארבעים מקבלי התורה, איש מפי איש, המוסמכים ממשה רבינו עד לרב אשי, ורב אשי היה המקבל הארבעים שהוא סידר את הש"ס כמו שהוא נמסר לנו עד היום הזה.

ורבינו המאירי כתב בבית הבחירה, שהגאונים הבינו וידעו היטב בהירות כל כך את כל הש"ס, הן את עמקותיה והן את סדרה של כל סוגיא אמיתית סדר הדברים שהעמיד רב אשי, וידעו הכונה שבדבר, שכאן מביא משנה וכאן ברייתא, כאן קושיא וכאן ראיא, מיתבי ותא שמע, וברוח קדשם ידעו איך שכל דבר ודבר עומד על מכונו הנכון, ומרוב אהבתם וחיבתם העצומה והמופלגת לתורה של הגאונים היו שולחים את בניהם הצעירים לשייכות ללמוד תורה, ולא באו לביתם עד שידעו את כל הש"ס בעל פה, בבקיות עצומה משוננים ומחודדים היטב בפיהם. אותם גאונים קבלוהו מרבנן סבוראי והם קבלוהו מהאמוראים. וידוע שעקב המוחות העצומים בהם נתברכו הגאונים, גם במשך שמונים שנה לאחר שנסדר הש"ס בכתב, לא רצו ללמדו בכתב כי אם בעל פה, שהכל היה חרות במוחם כאילו נכתבו הדברים, והיה קשה להם להפרד מהלימוד בעל פה.

וכתב המאירי, שאם בזמן הגאונים היה בא מפרש כרש"י לפרש התלמוד, היה נראה כמו מי שמפרש את הש"ס בפשטות [בעברי-טייטש] ללא ביאורים, לפי שהיה ברור להם הכל, ולא נתחדש להם דבר, עד שבא הדור שלאחריו, שכבר לא היו יכולים להשיג את

התלמוד ללא פירוש, ואז שרתה השכינה על רש"י הקדוש, וחיבר הפירוש על כל הש"ס - ובכך האיר את התורה הקדושה לכל הדורות שלאחריו.

ואת כל זאת הראו למשה מסיני, הגע עצמן במה הדברים אמורים.

השתלשלות התורה שמותיו של הקב"ה - לכ"ב אותיות

ותורה קדושה זו החצובה מעצם חכמתו יתברך שמו, נשתלשלה רבבות אלפי מדרגות, עד שנתקרבה מעט לשכלנו, כדי שנוכל גם אנו לעסוק בתורה.

והוא דבר מבהיל על הרעיון: התורה - עצם חכמתו יתברך, היא כולה משמותיו של הקב"ה. ו'שם' הכונה גילוי ופרסום, כמו שכתוב (שמואל ב ח, יג) "וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם" - שנתפרסם שמו. כלומר שכל שם מהשמות הקדושים מגלה גילויים נפלאים בהשי"ת, ומאיר מאור זיו השכינה - שעל ידו אפשר להיות דבוק בהשי"ת לעולם ועד.

ולמעננו התלבשה התורה בכ"ב אותיות ונתחלקה לתיבות ופסוקים ופרשיות, באופן שכל אחד ואחד מישראל בכוחו להיות דבוק בתורה הק', בסוד "יַעֲקֹב חֲבַל נַחֲלָתוֹ" (דברים לב, ט), וכדאיאת מהבעש"ט, שהחבל הנמשך מאין-סוף, ומי שאוחז בסופו, הרי הוא דבוק לאין סוף ב"ה, כי האוחז במקצת כאוחז בכלו, עד כדי כך, שגם תינוקות של בית רבן בכוחם ללמוד את התורה הקדושה, ואפשר להסבירם "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" בעברי טייטש רגיל, ושאר כל פסוקי התורה הקדושה, שגם הם יבינו כפי ערכם.

תכלית הכל - אין דעת אלא הכרת הבורא!

היוצא מכל הדברים הללו הוא, כמו שמובא במדרש "אין דעת אלא הכרת הבורא", היא התכלית האמיתית מכל השגות התורה הק', ולדעת זו זוכים רק על ידי הלימוד והעסק התמידי בתורה הקדושה.

מסופר על הרה"ק מקאצק זי"ע, שנכנס פעם לבית מדרשו, וישבו שם שלשה מתלמידיו הגדולים, וביקש מהם שיאמרו בפניו איזו אימרה, נענה אחד ואמר, כתיב (דברים ד, ט) "וַיְדַעְתָּ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתָּ אֶל לְבָבְךָ פִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בְּשִׁמְיָם מִמֶּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד", אין עוד - אין ידיעה אחרת בעולם, שאין ידיעה אחרת בעולם זולת ידיעת השי"ת. כלומר שהקביעה כי 'אין עוד' קאי על 'ידיעת', וידיעה זו היא ידיעת התורה, וטמונה בתוך התורה, וזוכים אליה ע"י לימוד התורה, ועי"ז גם נהנים מזיו השכינה השוכנת בתוך התורה הקדושה, ועל ידה מתגלה כבודו ית' בעולם, שזה תכלית הכוונה בבריאה.

דעת רבינו הק' מכוונת לשתי שיטות המקובלים

ועל פי כל הדברים הללו יוצא לנו ביאור נפלא בדברי רבינו שכתב כי שבועות הוא גם 'שכל גדול וגבוה מאוד גבוה מעל גבוה' וגם הוא 'חסד עליון ורחמים גדולים' - בזה כיון לשני הנוסחאות הנ"ל שכתבו המקובלים: שתכלית הבריאה כדי לגלות כבודו, כי התורה הקדושה מגלית את כבודו יתברך [מכוון לדברה"ק 'שכל גבוה גבוה מעל גבוה']. וכנגד 'חסד עליון ורחמים גדולים', כי על ידו אנו דבוקים אל השי"ת, וזה ההטבה והרחמים הגדולים ביותר שמיטיב השי"ת מטובו לזולתו, לעמו ונחלתו.

והטובה הגדולה שנשפעת לנו ע"י התורה והדבקות אליו ית"ש הוא כמו שאמרו חז"ל, שבעולם התחיה יהיה 'צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה', כי המוחין המשך בעמוד ט"ו

בְּהַקְדָּוָה יִבְכְּבוּ מִזְנֵהָ הַזֶּה יִשָּׂא

הרה"ר/ר' שאול סרוטה שליט"א

מה יתן לי ומה יוסיף לי 'חג השבועות' הזה, כבר שָׁבַעתי ימים ומועדים עתים וזמנים מקודשים, ובנתיים ישועה רַחֲמָה ממני, ואולי גם נפלתי יותר, מדוע אקווה ואשתוקק בפעם הזאת!?

האמונה ההכרחית

רבינו הקדוש בגילוי האחרון שגילה לנו בימי חייו הקדושים (בלק"מ ח"ב סי' ה') ואשר נחשב כצוואתו לדורות, מאריך לבאר את גודל החיוב לחפש אחר הצדיק, וכמו שכתב שם: שיש "לחפש ולבקש מאד אחרי מנהיג אמתי להתקרב אליו" ובהמשך דבריו שם מכפיל האזהרה ואומר: "אבל באמת צריכין לחפש ולבקש מאד מאד אחר מנהיג אמתי כזה, וצריך לבקש מאד מהשם יתברך, שיזכה להתקרב למנהיג אמתי", ומוהרנ"ת מביא בליקוטי הלכות (ברכה"ד ד-לב) על כך: "יותר ממה שכתוב שם דיבר עמי פה אל פה. והזהיר מאד לכתב זה הענין היטב שצריכין לבקש מה' יתברך מאד ולחפש הרבה לזכות להתקרב להצדיק האמת".

ומבואר שם בתו' הנ"ל שעיקר חיפוש הצדיק ועיקר מעלת הקיבוץ של ראש השנה הוא, כדי לזכות על ידי זה לבירור המדמה והאמונה, ולהיצל מהמדמה הבהמי ואמונות כזביות. כי עיקר בירור האמונה נעשה ע"י בירור המדמה, וזה בא ע"י רוח נבואה כי 'ביד הנביאים אדמה', ועל כן צריך רוח הקודש של הצדיקים שהם בחי' רוח נבואה שע"ז זוכים לאמונה טהורה.

ומבאר שם בהרחבה שע"כ במתן תורה זכו לעשרת הדברות שהם דבר ה' בחי' נבואה, כי היו עשרה מדרגות בנבואה, וע"ז זכו לבירור האמונה בשלמות ע"י משה רבינו אבי הנביאים. וזה היה ה'פסקה' זוהמתן' שזכו בהר סיני כמו שאמרו חז"ל, כי עיקר זוהמת הנחש הוא בלבול המדמה נגד האמונה הק' שמכניס בלב האדם אמונות כזביות ח"ו.

ובהמשך דבריו שם מבאר, שעיקר האמונה האמורה כאן, היא 'אמונת חידוש העולם', דהיינו, להאמין שהש"ת ברא העולם יש מאין, והוא דבר שאי אפשר להשיגו בשכל, כי אם על ידי אמונה, כי השכל האנושי אינו יכול להשיג שהעולם מחודש לגמרי, וזה גרם לכפירת האפיקורסים ר"ל, אבל אנחנו זכינו במתן תורה שתתברר האמונה הזאת וע"ז אנו זוכים לדעת שהעולם מחודש בכל רגע.

ומוסיף שם שזה באמת מה שמביא גם בפועל

להנהגת חידוש העולם בדרך השגחה ונס, כי כפי אמונתנו כן היא ההנהגה בפועל. ואמונתנו זו, היא שתביא גם את חידוש העולם שלעתיד.

והנה, מגודל האזהרה שהזהיר לחפש הצדיק כדי לזכות לאמונה זו, מבואר, שאין זו רק מדרגת אמונה נשגבה השייכת ליחידי סגולה שמאמינים בהנהגת נפלאות לגמרי, אלא הוא עיקר גדול שכל היהדות תלוי בו השייך לכל אחד ואחד בכל מדרגה שהיא, וכן משמע ממה שמבאר שזה היה הפסק זההמת הנחש בעת מתן תורה, שכידוע זה עיקר היצר הרע בפשטות, וזה שורש הרע של עמלק, ועל כרחך שהמדמה הבלתי מבורר - שהוא היפך אמונת חידוש העולם האמור כאן - הוא שורש כל הרע שבעולם, וכנגדו היא אמונה זו, שזה זכו בעת מתן תורה והיא המתחדשות בכל שנה ושנה בעת מתן תורה.

מלך זקן וכסיל

ומוהרנ"ת בכמה מקומות (בליקוטי הלכות, קריאת התורה ה"ו ובה' ספר תורה ה"ד, ועוד) מבאר בהרחבה יסוד הדברים, שאמונת חידוש העולם האמור כאן פירושו, להאמין שה' מחדש את עולמו בכל רגע ממש ואין שום זקנה וטבע בעולם, וזה מחדש תקוה נפלאה שאף שרואים זה כמה שהיצר מתגבר עליו אולם עלינו להאמין שבכל שעה ובכל רגע מתחדשים חסדים וביד האדם לפעול בתפילתו להתהפך לגמרי לטובה. ומבאר שם שעיקר הכח של יצר הרע להחטיא את האדם הרי נובע מכפירת הטבע, שעל ידי שנראה שיום ולילה לא ישבותו ושהכל הולך עפ"י סדר טבעי חלילה, ע"ז מתקררת היראה [וכמבואר (בלק"מ ח"ב סי' ד) שטבע הוא היפך היראה עיי"ש]. אבל יותר מזה הוא הכח העצום של היצר אחר שכבר נכשל האדם במה שנכשל, שאז הוא מכניס בו ארס מר לחשוב שכפי מה שהיה עד עתה כן ימשיך להיות להבא ושאינו תקוה שישתנה לטובה מעתה, וככל שהאדם מזקין והולך בחטאיו כן מגדיל כפירתו לייאשו ולהרפות ידיו שאין מנוס משאול תחתיות זה, וע"ז גורם לו להשאר שם באפס מעשה ולהרפות ידיו מתפילה וצעקה ורצונות לתשובה, שזה גרוע מהכל.

ועיינן בדבריו גודל האזהרה שצריך לברוח מזקנה זו, כי היא יסוד כל התרחקות והנפילות שבעולם. ולנחיצות והכרח הדברים לחיי נפשנו נעתיק מעט מדבריו הק' בזה, וזה לשונו (בהלכות ר"ח ה"ו): "כי היצר הרע נקרא מלך זקן וכסיל, כי זה כלל התרחקות מה' יתברך רחמנא ליצלן של כל אחד ואחד מגדול

ועד קטן, העיקר הוא על ידי זקנה דסטרא אחרא, מה שנדמה לכל אחד כאילו הכל מתנהג כסדר והוא כבר זקן בדרכיו ואי אפשר לו לשוב מהם, כמ"ש לא יאמין שוב מני חושך, והכל על ידי שמפיל עליו זקנה המלך זקן וכסיל, שהוא היצר הרע", ועיי"ש שכל תקוותנו הוא ע"י הצדיקים האמיתיים המתחדשים בכל יום ומתחילין מחדש בכל עת והם ממשיכין עלינו חסדים חדשים בכל יום ובכל עת ומבטלין הזקנה דסטרא אחרא שמשם כל כח היצר הרע, כי כל תקוותינו הוא על ידי שאין יודעין כלל עד היכן חסדיו מגיעים, וזה עיקר כח התשובה התלוי בהתחדשות, והעיקר שצריכין לידע ולהאמין שאין יודעין כלום ובכל יום ובכל עת נעשין חדשות לגמרי, ועל ידי זה יש תקוה תמיד לכל בכח הצדיקים המתחדשים בכל עת, עכ"ת"ד.

וכעין זה מרעיש עוד (בשם, בהל' תפילין ה-ו) וזה לשון קדשו, "שצריך שיהיה לו אמונה שלימה בהשם יתברך ובצדיקים וכשרים אמתיים, ויתחזק בעבודתו ולא יפול משום דבר ולא יכפת לי' ולא תקצר רוחו משום בלבול מה שהבעל דבר מכניס בדעתו בלבולים וחלישות הדעת כאילו אפס תקוה ח"ו מחמת המעשים רעים והפגמים שפגם עד הנה, כי צריך לבלי להסתכל על כל זה כלל. כמבואר בדברי רבינו ז"ל ובדברינו כמה וכמה פעמים בענין זה עד היכן האדם צריך להתחזק, כי אין שום יאוש בעולם כלל, ואיך שהוא, אף על פי שכבר נפל נפילה זאת בעצמו כמה פעמים בלי שיעור אף על פי כן אין יאוש בעולם כלל, וכל הימים אשר הוא חי על פני האדמה הוא צריך להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש ואל יפול לזקנה דסטרא אחרא כלל".

ומבאר שם היטב שזה שורש מעשה היצר הרע ותחבולותיו: "כי כל הנפילות שבעולם הם מבחינת זקנה דסטרא אחרא שנדמה בעיניו שכבר נזקן בחטאיו ובמעשיו שרגיל בהם, עד שאי אפשר לו לצאת מהם בשום אופן ח"ו, ובאמת הוא צריך לידע ולהאמין שבכל יום ובכל עת ובכל שעה יש כח ביד האדם להתחדש ולהיות נעשה בריה חדשה ממש, כי השם יתברך עושה חדשות בכל עת ואין יום ואין שעה דומה לחבירו, על כן צריך להתחזק בכל פעם מחדש ולהתחיל בכל יום מחדש, ולפעמים גם ביום אחד צריכין להתחיל כמה פעמים. ואפילו אם יהיה כך זמן ארוך יהיה איך שיהיה, בכל עת ובכל שעה צריך להזכיר את עצמו בהשם יתברך ולשכוח לגמרי כל מה שעבר עד הנה ולהתחיל מעתה מחדש ממש כל מה שיוכל, ואל יסתכל על שום בלבול וחלישות הדעת כלל. כי כל התרחקות

רוב העולם מהשם יתברך ואובדים מה שאובדים, חיים נצחיים ואמתיים, רובם ככולם הוא רק מחמת חלישת הדעת מה שנופלין בדעתם, מחמת שרובם התנסו כמה פעמים שהתחילו קצת בעבודת ה' ואחר כך נפלו למה שנפלו, כל אחד לפי נפילתו רחמנא ליצלן, ועל ידי זה התייאשו עצמן מלהתחיל עוד. וקצתם נתעוררו קצת עוד הפעם והתחילו מחדש או פעמים, אבל אחר כך כשראו שאף על פי כן נפלו אחר כך, על כן נתייאשו בעצמן, מאחר שראו שזה כמה שרצו להתנסות ולכנסו בעבודת ה' ונפלו למה שנפלו רחמנא ליצלן, על כן נדמה בעיניהם שנשתה גבורתם להתחיל עוד מעתה. אבל באמת כל זה הוא מעשה הבעל דבר בעצמו, שהוא בחינת זקן דסטרא אחרא כי נקרא 'מלך זקן וכסיל' שהוא רוצה להפיל את האדם לידי זקנה ותשות כח ח"ו, כאילו כבר נזקן בחטאיו ובמעשיו עד שאי אפשר להשתנות עוד, ובאמת לא כן הוא, כי בכל יום האדם הוא בריה חדשה. ועל כן האדם צריך ליהרהר מאד לבלי ליפול לזקנה דסטרא אחרא, רק להתחזק להתחדש בכל עת, ויהיה דומה בעיניו בכל יום ובכל שעה כאילו היום נולד, וכאלו היום מקבל התורה מחדש, כמו שאמרו רז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים".

ומבואר מדבריו הק' שזה ממש עיקר כח היצר הרע וזה שורש כל ההתרחקות והנפילות של כל אדם, ומעתה מובן גדול האזהרה לחפש הצדיק על כך, כי בזה תלוי כל יהדותנו וכל התקרבותנו אל הקדושה וזה שורש התשובה.

העצה לקיום התורה

והנה, עיקר ציפייתנו ותקוותנו מיום חג השבועות זמן מתן תורתנו, הוא שנזכה לקבל מחדש עצות חדשות לקיום התורה, כי התורה נתונה ומסורה כבר בידינו מאז, והעיקר מה שצריך להיושע הוא שנזכה לעצה לקיום התורה, וכמו שהרחיב בזה מוהרנ"ת בכמה מקומות, ולדוגמא (בה' נזיקין ד-כג) וז"ל: "עיקר קבלת התורה מחדש בכל שנה הוא, שנזכה לקבל עתה דרכי התורה כאלה, שעל ידי זה נזכה לקיימה באמת מעתה. כי באמת כל דיני והלכות התורה כבר קיבלנו בימי משה רבנו, ואסור לחדש דבר מעתה, ועיקר קבלת התורה מחדש בכל שנה הוא לזכות לקבל ולהמשיך שכליות אמתיים ותמימים כאלה שנזכה על ידם לקיים את התורה באמת, שזה צריכים לקבל מחדש בכל יום, כמו שכתוב 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', בפרט בשבועות שאז הוא זמן מתן תורתנו שאז אנו צריכים לזכות לקבל התורה מחדש, דהינו שנזכה מעתה לקיים את התורה".

ויש לנו להתבונן: מהי עיקר העצה לקיום התורה שאנו צריכים לצפות אליה. ואמנם כבר האיר עינינו רבי נתן בענין זה, וכתב לנו דברים ברורים קילורין לעיניים, וזה לשון קדשו (בהל' קריאת התורה ה"ו): "כל מי שרוצה לחוס על עצמו ולחשב על תכליתו הנצחי, כל תקנתו שאיך שהוא איך שהוא יהיה בעיני עצמו בכל יום ויום ככריה חדשה ממש. ועיקר העצה לקיום התורה הוא - להתחיל בכל יום מחדש! ובשביל זה הזהירים בתחילת נתינתה שיהיו דברי תורה בעיניו בכל יום כאילו היום ניתנה, כמו שדרשו על פסוק 'ביום הזה' כי עיקר קבלת התורה

הוא שנזכה לקיימה, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, ולהכניס קיום התורה בעולם זה קשה וכבד מן הכל, כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, וכמו שאמרז"ל, וצריכין לזה עצות עמוקות מאד מאד בכל דור ודור ובכל יום ויום".

ועיי"ש מה שמרחיב שזה מה שאמר הקב"ה למשה רבינו בעומק גלות מצרים שיגלה להם שם אה"ה, "שגילה לו שיוליך את ישראל בדרך זה שיתחילו בכל פעם מחדש, ואפילו אם אין יכולין לעשות כלום מגודל התגברות הגלות בגוף ונפש ופרנסה, אף על פי כן יתחילו בכל פעם להכין ולהזמין את עצמם בבחינת אה"ה 'אנא זמין למהוי', ועל ידי דרך זה בודאי יוציא אותם מזוהמתם וטומאתם שזה עיקר הגלות, ויקרב אותם לשמו יתברך. וזה עיקר כלל כל העצות והדרכים והנתיבות להתקרב לשמו הגדול יתברך, שהוא על ידי שיקבלו על עצמן להתחיל

עיקר הפלא של נעשה ונשמע, שלא נמשכו אחר הסברות של הזקנה, אלא האמינו בכה ההתחדשות!

להזמין ולהכין עצמן בכל פעם מחדש, ולהכניס בלב ישראל להתחיל בכל פעם מחדש, שעל ידי זה ישארו קיימים בקדושת ישראל תמיד יהיה איך שיהיה, בכל מה שיעבור עליהם בכל הגלויות בגוף ונפש ופרנסה בכלל ובפרט".

ועיקר כוונת העצה למעשה הוא, שאף כשרואה אלפים פעמים שפוגם נגדו יתברך ח"ו, יתגבר בכל יום מחדש וישכח כל העבר, ויתחיל עבודתו מחדש כתינוק שנולד, ולא יניח לשום חלישות הדעת לבלבלו, וכמו שכתב שם (בהל' קריאת התורה ה"ו) וז"ל: "וכן הוא ממש לענין העצה הנוראה לקיום התורה שהוא בחינת אה"ה, להתחיל להכין את עצמם בכל פעם מחדש, שצריך האדם לסלק מדעתו בכל יום ובכל פעם כל מה שעבר עליו עד אותו היום ואותו השעה, ולא יעלה אצלו בחשבון כלל, כאילו לא התחיל עדיין מעולם כלל. כי אם תשכיל ותבין בענין הירידות והנפילות שעוברים על כל אחד, עיקר נפילתו בדעתו של כל אחד הוא מחמת שנדמה לו בדעתו שכבר ניסה את עצמו והתחיל קצת בעבודת

ה' ונפל מזה ואחר כך התחזק להתחיל עוד ונפל עוד הפעם וכן היה כמה פעמים, על כן מסיתו הבעל דבר לייאש את עצמו ח"ו לגמרי ואומר לו בלבב: 'הלא אתה רואה כי אפס תקוה', כידוע כל זה למי שעוסק בלימוד הקדוש הזה של התקרבות בני הנעורים לעבודת השם יתברך. אבל מי שזוכה להתחבר לחברים כשרים ואמתיים תמיד עד שיזכה לקבל ולקבוע בלבבו עצה הקדושה הנ"ל לשכוח בכל פעם כל מה שעבר עליו, אף על פי שכבר התחיל אלפים ורבבות פעמים בלי מספר, רק עתה יתחיל מחדש להכין ולהזמין את עצמו בכל מה שיוכל; הן לצעוק אל ה' מעומק הלב, כמו שצריך עתה באותה שעה; הן להתחיל ללמוד, ולהתפלל, ולעסוק במצות; הן לשמח את נפשו במה שלא עשני גוי וכו' והבדילנו מן התועים וכו', ולהפוך היגון ואנחה לשמחה וכו' וכו' - על ידי כל זה ישאר קיים בקיום התורה תמיד".

וכשנתבונן במה שהעיר מוהרנ"ת בדבריו אלו ש"בשביל זה הזהירים בתחלת נתינתה שיהיו דברי תורה בעיניו בכל יום כאילו היום ניתנה, כמו שדרשו על פסוק 'ביום הזה' כי עיקר קבלת התורה הוא שנזכה לקיימה", וכוונתו למה שמובא ברש"י בתחילת פרשת מתן תורה (באמצע פרשת יתרו): "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני" - 'ביום הזה' - בראש חודש, לא היה צריך לכתוב אלא 'ביום ההוא', מהו 'ביום הזה', שיהיו דברי תורה חדשים עליו כאילו היום ניתנו, ועיי' באוה"ח שם שפסוק זה לא נכתב כסדר המאורעות עיי"ש, אמנם מדברי מוהרנ"ת מובן, שהקדמת פסוק זה הוא גילוי על התנאי קודם למעשה לקבלת התורה, שאם לא ההתחדשות אין להם כלי ועצה לקיום התורה, ומה יועילו בנתינתה, וע"כ הקדים להם שדוקא אם יש את ההתחדשות ו'ביום הזה' אז יש תקוה וכח לקבל התורה.

ומאחר שנתבאר שעיקר מה שצריך לצפות היום בשבועות הוא לקבל עצות לקיום התורה, ונתבאר שעיקר העצה לקיום התורה היא עצת ההתחדשות, אם כן ברור שזה צריך להשתוקק לקבל מחדש בשבועות, כי בזה תלוי כל קיומו הרוחני. ואמנם יש לזכור שאין זה דבר קל, ולא לחינם הכל תלוי בשישי בסיון כמשארז"ל (שבת פ"ח, והובא בדברי רביז"ל לקו"מ ח"ב סי' ח' הנ"ל עיי"ש), כי צריך לזה כח עליון נורא מאד של קדושת שלוש רגלים ואור הפנים המתגלה בו ושי"ך ה' על הר סיני בתכלית הגילוי כדי שיוכלו לקבל הארת אמונת ההתחדשות, כי על זה עיקר התגברות היצר כנ"ל, כי זה שמו ומהותו של המלך זקן וכסיל המתחדש בכל יום בתכסיסים חדשים להפיל זקנה מחדש, ולולא קדושת מתן תורה ובידור האמונה הנעשה בו כל שנה מחדש לא היתה תקוה לזכות להתחדשות כלל.

נעשה ונשמע

ובפרט, כי כפי המבואר בדברי רביז"ל בתו' ח' תנינא הנ"ל הרי אמונה זו היא תכלית הסתירה לשכל האנושי, כי אי אפשר להבין בשכל כלל שהעולם מחודש, וכל חכמת העולם בנויה ממה שחוקרים העבר וההווה, ועל פי זה מסיקים מסקנה על מה שיהא בעתיד. וכאן באים לאדם שרואה בעיניו זה

שנים ארוכות מציאות קיימת, ואומרים לו שכל זה אינו אלא מדמה ודמיון-כזב, ועליו למסור עצמו לאמונה, ובודאי זה דבר קשה מאד, ולולא קדושת בירור האמונה של שבועות לא היה שייך לקבל דבר זה.

ובאמת זה היה הפלא ועוצם המעלה והשבח לישראל שאמרו 'נעשה ונשמע', כי בני ישראל בודאי ידעו גודל פחיתותם אשר הורגלו זה שנים ארוכות בטומאת מצרים ואיך יוכלו לקבל לפתע תורה שלימה על כל פרטיה ודקדוקיה, ואם היו חוקרים בשכלם בודאי היו מכחישים אפשרות שכזו שיוכלו פעם לקבל התורה.

וזה כלול בכוננת רביז"ל בס' קכ"ג ש"ישראל בעת קבלת התורה היו להם חכמות גדולות כי אז היו עובדי עבודה זרה שבימימה, שהיה טעותם על פי חכמות וחקירות גדולות כידוע, ולולי שהיו ישראל משליכין מעצמן החכמות, לא היו מקבלים התורה. כו' אך ישראל עם קדוש ראו האמת, והשליכו החכמות, והאמינו בה' ובמשה עבדו, ועל ידי זה קבלו התורה. והינו שתרגם אונקלוס 'עם נבל ולא חכם', 'עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו'. כי עיקר קבלת התורה היה על ידי ולא חכימו, היינו על ידי שהשליכו מאתם החכמות" ע"כ. כי בודאי אף שבעת מתן תורה "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו" (דברים ד-ד) ופירש"י שם: "כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם ד' רקיעים וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחידי, לכך נאמר אתה הראת לדעת", ואיך יתכן לכפור מול דבר הנראה בבירור לעיניים, אבל אעפ"כ היו יכולים להיכנס בזקנה וחכמות שלהם בפרטיות, לחשוב ולהתחכם ולומר שבודאי לא יוכלו להשתנות ולקבל התורה ולקיימה, וזה כפירה בכל אמונת חידוש העולם שהוא עיקר העצה לקיים התורה כנ"ל.

וכלל ישראל התגבר בעוז ותעצומות של ביטול ואמונה, והשליכו שכלם וחכמם וביטלו כל חקירתם מה שנדמה להם שכבר מכירים עצמם ושלא יהיה מהם כלום, אלא התגברו ואמרו 'נעשה ונשמע', וקיבלו עול לתורה ותפילה ורצונות וחיפוש (כמבואר בלקו"ם ס"ב ע"י"ש), ועי"ז זכו לתורה כי זה עיקר כח קיום התורה.

ומזה נבין מה שביאר רביז"ל (שם בס' כ"ב) ש'נעשה ונשמע' הוא בחי' עזות דקדושה, כי באמת הוא עזות גדול לעמוד נגד כל מוסכמות העולם ונגד כל השכל האנושי ולהכחיש הכל ולהכריז שהכל חדש, על אף שעברו כל כך הרבה שנים שראו עין בעין מציאות זו שמאמתת את הזקנה, ולולא עזות האמונה הלזו לא היו יכולים לקבל התורה.

וכמו שמבואר להדיא בדברי מוהרנ"ת (מתנה ה-ד) וז"ל: "על ידי נעשה ונשמע נמתקין כל הדינים שעל ידי זה מגבירין כח יצר טוב על יצר הרע, שזהו בחינת התגברות עזות דקדושה על עזות דסטרא אחרא. כי עיקר ההתקרבות אל הקדושה הוא על ידי עזות דקדושה, כמו שאמרו רז"ל 'מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שהן עזין', כי צריכים התחזקות גדול בכל יום ובכל פעם שהוא בחינת עזות דקדושה, כי הרבה הרבה עובר על כל אחד ואחד בכל יום ויום, כמו

שאמרו רז"ל 'בכל יום ויום יצרו של אדם מתחדש עליו', כי היצר הרע, שהוא באמת זקן וישן לגמרי, כי נקרא 'זקן וכסיל', רוצה בכל פעם להתחדש ומעורר את האדם לשטותיו והבליו כאילו הם חדשים עכשיו, ועצות התורה הנפלאים הוא רוצה להתיישן כאילו הם ישנים ח"ו, ובאמת הוא להיפך. **וצריכין להתגבר בעזות גדול כנגדו מחדש ולהבין ולהאמין בהאמת כי נהפוך הוא, כי התאוות והשטותים והבלבולים הם יְשִׁינִים מכבר, כי אין כל חדש תחת השמש, אבל למעלה מהשמש שהוא התורה, שם יש חדשות בכל**

**”זה כלל גדול
שעיקר תיקון
האדם וכל
העולמות התלויים
בו הוא ע”י בחינת
התחדשות, וכמו
שהזהיר אדמו”ר
ז”ל בקול דם
ובקול חזק מאד
בעת שהזכיה
אותנו ועורר
והקיין אותנו
בדבריו הנוראים
ואמר אז בזה
הלשון: אלט טאר
מען ניט זיין!”**

יום ובכל פעם, כי עצות התורה עמוקים מאד מאד והם מתחדשים בכל פעם וצריך להתחזק בהתחזקות ועזות דקדושה מחדש בכל פעם, כמו שאמרו רז"ל היום הזה נהיית לעם בכל יום יהיו בעיניך כחדשים”.

ענוה המולידה עזות

אמנם, עזות זו היתה עוצם הענוה והבושה, וכמבואר (בהל' ביצים ה-ד) שעזות דקדושה של נעשה ונשמע שהוא עיקר הכח להתחדשות כנ"ל, נובע מבושה וענוה דקדושה. כי אי אפשר שהאדם יעז פניו ויאמר שיכולים להתחדש, כי אם כשישליך שכלו לגמרי וידע שהוא בער ולא ידע, ולא יסמוך על חכמתו ועל

חכמת העולם כלל, שזה עיקר הענוה שמחזיק עצמו לאין. ורק מכח זה שידעו שאין יודעים כלל והשליכו שכלם וחכמתם, עי"ז היה להם כח לעזות דקדושה זו של התחדשות.

כי באמת, אי אפשר לבוא להתחדשות שהוא שורש העצה לקיום התורה כי אם כשיודעים שאין יודעים כלל, וכנזכר רבות בדברי מוהרנ"ת בכל פעם שמדבר מחובת ההתחדשות, ולדוגמא מה שכתב שם בהמשך דבריו (בהל' ביצים הנ"ל אות ג'): "בכל דור ודור עומדים שונאים בגשמיות ורוחניות למנוע ולבטל ממלאכת שמים, ואין שום עצה להינצל מכל זה, כי אם אמונה שלימה בה' יתברך, שהיא בחינת התחדשות, בחינת חדשים לבקרים רבה אמונתך, היינו שיידיע האדם האמת לאמתו שאינו יודע כלל, רק יתחזק עצמו באמונה הקדושה שקיבלנו מאבותינו הקדושים, ואל יבלבל אותו שום דבר שבעולם, כי אין אנו יודעים כלל, רק כפי שהורו אותנו רבותינו ז"ל כו', והם אמרו שאפילו אם עבר האדם מה שעבר, אפילו אם עבר על כל התורה כולה אלפים פעמים רח"ל, אף על פי כן אין שום יאוש בעולם כלל וצריך להתחיל בכל פעם מחדש”.

וזה עיקר עבודת היום של שבועות, שצריך לעורר בחי' סיני בחי' ענוה כמ שארז"ל (סוטה ה). "לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקדוש ברוך הוא הניח כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני" ופירש"י: "ילמד אדם מדעת קונו - לאהוב את הנמיכות", כי לכן ניתנה תורה בסיני דוקא, כי הענוה והשלכת השכל שהוא התנאי שיוכלו להאמין בהתחדשות שהוא שורש קיום התורה, ורק זה הועיל לאבותינו בעמדם לפני הר סיני שהשליכו חכמתם וביטלו דעתם בענוה יתירה, ודבקו במידת משה נותן התורה שהיה תכלית הענוה, וזה גם מה שנצרך מאתנו בכל שנה בחג השבועות, וכמבואר בליקוטי הלכות (הרשאה ה-ט): "שאנו מכינים עצמנו לקבלת התורה בשבועות בכל שנה ושנה, דהיינו לזכות מעתה לקבל התורה מחדש באופן שנזכה לקיימה, שזה העיקר, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. ועל כן התחיל התנא 'משה קיבל תורה מסיני' דייקא, כי סיני הוא בחינת ענוה ושפלות, כמו שאמרו חז"ל שבשביל זה ניתנה התורה בהר סיני מפני שהוא הר נמוך, להורות שאי אפשר לזכות לקבלת התורה כי אם על ידי ענוה ושפלות כמו משה רבינו ע"ה, כי אי אפשר לקבל את התורה ולהורידה לישראל, לזכות את כל אחד ואחד שיזכה לקיימה, כי אם על ידי ענוה ושפלות אמת”.

וזה שאמרו חז"ל (מדרש שו"ט, תהלים קיט) "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' - בתמימות קיבלו ישראל את התורה", כי עיקר התמימות הוא השלכת השכל (עי' בהרחבה בלקו"ה נויקין ה"ה), ועיין במעשה חכם ותם שם מבואר שהתם היה ענו והחכם התגאה על כל העולם, כי ענוה ותמימות והשלכת השכל חד הוא, שאינו מתגאה לומר שמבין הכל אלא יודע שלא לסמוך על חכמתו והולך בתום אחר השי"ת, וישראל שהשליכו חכמתם והלכו בתמימות ע"כ היו יכולים להאמין בהתחדשות על אף שזה סותר לגמרי חכמת כל בני אנוש, ואמרו 'נעשה ונשמע'. וזה היה עיקר ההבדל בינם לבין כל אומות העולם שלא היו יכולים לקבל התורה ולא אמרו נעשה ונשמע, כי אומות

העולם הם עצם הגאווה, וישראל הם בשורש העונה וכמו שאמור חז"ל (חולין פט.) "אמר להם הקב"ה לישראל חושקני בכך, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני".

ובזה מובן היטב מה שביאר רביז"ל (בלקו"מ ח' תנינא הנ"ל באות ז' עיי"ש היטב) שעשרת הדברות היו עשרה מדרגות בנבואה שעל ידה זכו ישראל לבירור האמונה של התחדשות, ולכאורה יפלא, כי בפשטות היו העשרת הדברות עשרה הלכות ומדוע הורכב בהם גם כן בירור אמונה זה? אבל באמת, לולא התחדשות האמונה, לא היה ביכולתם לשמוע ולקבל כלל ההלכות, כי היו אומרים מיד שאין ביכולתם לקיימם, ועל כן בהכרח היה להוסיף בכל דיבור שפע נבואה ובירור המדמה וגילוי כח ההתחדשות, שעל ידי זה היו יכולים להאמין שיהא ביכולתם לקיים זאת.

וע"כ גם הקדים ואמר להם "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים", ופרש"י בשם מכילתא "יום שבאו ישראל לרעמסס שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת נקבצו כולם לרעמסס". ולכאורה למה הזכיר להם עתה נפלאות גדולות אלו שעשה במצרים ושהנהיגם למעלה מהמקום והזמן? אלא כדי לתת להם כח לומר 'נעשה ונשמע' נגד כל שכל אנושי, על כן הקדים להם לבסס אצלם אמונת חידוש העולם למעלה מהשכל והמקום והזמן, וזה מה שסיים שם "והייתם לי סגולה מכל העמים" כי סגולה הוא דבר שלמעלה מהשכל, וכמו שכתב רביז"ל (לקו"מ כא-ט): "כמו סגולה שעושין לרפואה, אף על פי שאין הטבע מחייב שיהיה זה לרפואה, אף על פי כן הדבר הזה מסוגל לרפואה, וזה למעלה מהטבע, שאין השכל האנושי מבין זה כמו כן אנחנו לקח אותנו השם יתברך לעם סגולתו, אף על פי שאין השכל האנושי מבין את כל זה".

השמחה של שבועות

וזה ענין גודל השמחה שצריך לשמוח בחג השבועות, כמו שמוזב בדברי רביז"ל (לקו"מ ס"ה) וכמו שכתב מוהרנ"ת (הלה ה"א): "שזהו עיקר קבלת התורה, שזהו בחינת השמחה של שבועות, כמו שמצינו שהיו הצדיקים הראשונים שמחים מאד בשבועות שהוא קבלת התורה, כי עיקר קבלת התורה היא השמחה של מצוה", ועיי"ש שהאריך בזה שזה ענין הנעשה ונשמע עיי"ש. וראה גם (עלים לתרופה, מכתב קל): "שנזכה על כל פנים מעתה להכין עצמנו כראוי לקבלת התורה הקדושה בחג הקדוש הזה הבא עלינו לטובה, ואם אמנם עדיין צריכין לשבר הלב על זה הרבה ולבקש ולהתחנן לפני יתברך על זה הרבה ולבכות לפניו בדמעות שלישי כבן הבוכה לפני אביו שיקרבנו גם כן בתוך בני ישראל הכשרים הזוכים לקבלת התורה בשבועות, אף על פי כן ביותר צריכין לחזק את עצמנו בשמחה בכל יום, כי עיקר הכלי לקבלת התורה הוא שמחה כמו שמבואר בהתורה ויאמר בעז אל רות", וע"ע בשלה"ק (מס' שבועות, נר מצוה) "חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר, כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה, ובגמ' (פסחים סח:) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם".

כי השמחה היא העזות דקדושה של 'נעשה ונשמע' (כמבואר בלקו"מ סי' כ"ב הנ"ל), שאנו בטוחים ומתחזקים

שנזכה להתחדש לטובה ואנו באים לקבל עול תורה מחדש על אף כל העבר המר, וכשאנו מכריחים עצמנו לשמוח בחג הזה אנו נוטעים האמונה הזאת שבודאי נזכה להתחדש, ובה יש לנו עצה לקיים התורה לכל השנה כולה.

ועל כן נקרא חג השבועות 'יום הביכורים', לרמז על מעלת ההתחדשות שהיא עיקר עבודת היום, והיא עיקר העצה לקיום התורה שצריך להמשיך ביום הזה, וכמו שכתב מוהרנ"ת בהל' ביצים ה"ה הנ"ל בהמשך דבריו וז"ל: "צריכים להתחדש בכל פעם בבחינת ביכורים, שהם בחינת התחדשות, וזה שכתוב 'בראשית' ודרשו רז"ל 'בשביל ביכורים שנקראים 'ראשית' ברא העולם', כי עיקר בריאת העולם היה בשביל בחינה זו, בחינת התחדשות, שהיא בחינת ביכורים, בחינת ראשית, שעיקר בריאת שמים וארץ היה בשביל ראשית, דהיינו שיתחיל האדם בכל פעם מראשית כאילו היום הוא ראשית התחלתו, כי זה עיקר תיקון העולמות, כי גם ה' יתברך מחדש אותם בכל יום מחדש כמ"ש ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכמו שאומרים בכל יום 'עושה חדשות', כי זה עיקר בחינת בכורים, בחינת התחדשות בכל יום כאילו היום נכנס בברית ומתחיל להרגיל עצמו ליכנס בקדושת ישראל, כי כל זה הוא בחינת מצות ביכורים, שהוא ההיפך מהזקנה דסטרא אחרא, כי ביכורים הוא בחינת ראשית, בחינת התחדשות בכל יום".

וזה ענין אמירת 'תיקון ליל שבועות' בלילה הקדוש הזה, לנטוע בנו אמונת ההתחדשות, וכמו שכתב בפירוש מוהרנ"ת (בהל' קריאת התורה ה"ו הנ"ל) וזה לשונו: "ועל כן בשבועות, שהוא קבלת התורה, שהעיקר לקבל התורה מחדש באופן שנזכה לקיימה, על כן נוהגין שמתחילין ההתחלה מכל ספר ומסיימין הגמור, היינו בחינת הנ"ל, שעל ידי שמתחילין בכל פעם מחדש, על ידי זה זוכין לגמור. כי בכל שנה ושנה בשבועות, שהוא זמן מתן תורתנו, צריכין להמשיך עלינו מחדש הארת קדושת כל הצדיקים שהתחילו תיקונים נוראים וגמרו, שהם בחינת ספריהם הקדושים שגילו בעולם, והעיקר הוא ספרי תנ"ך וש"ס משניות, שהם כלל כל התורה שבכתב ובעל פה, על כן אומרים ההתחלה והסוף מכל ספרים הנ"ל כדי להמשיך עלינו מחדש התחלת תיקונם, שעל ידי זה זוכין לגמור בכי טוב".

להמשיך ההתחדשות לכל השנה

ועל ידי שאנו עוסקים להמשיך התחדשות זו ביום הזה, עיי"ז נזכה להמשיך התחדשות כלל השנה כולה, שזה העיקר. וכמבואר הרבה בדברי מוהרנ"ת ז"ל, עיי' לדוגמא (בהל' קרה"ה ה"ו הנ"ל): "וז"ל 'ועיקר הדבר כדי שנתעורר בכל יום ובכל עת ועת שיהיו דברי תורה חדשים אצלנו בכל יום כאילו היום נתנו, שבשביל זה ניתנה התורה מתחלה בסני, כמו שפירש רש"י על פסוק 'ביום הזה באו מדבר סיני' שנאמר 'הזה' וכו', שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו. וכן מבאר בדברי רז"ל במקומות הרבה מאד, כמו שפרש רש"י על פסוק 'אשר אנכי מצוך היום' בכל יום יהיו בעיניך כחדשים וכן הרבה, כי צריך כל אדם להמשיך הגדלת שמו יתברך בכל יום ויום מחדש, שזה עיקר

קבלת התורה שצריכין לקבל על עצמו בכל יום מחדש".

וע"ע בדבריו (בהל' ברכה"ש ה"ה): "בכל יום צריכין להמשיך על עצמו בחינת קבלת התורה מחדש, כמו שכתוב ביום הזה באו מדבר סיני, ופירש רש"י שבכל יום יהיה דומה בעיניך כאילו היום אתה עומד על הר סיני וכו'. וכמו שכתוב אשר אנכי מצוך היום בכל יום יהיה דומה בעיניך כחדשים, וכן הרבה. ועל כן מברכין בכל יום ברכת התורה ואומרים ברוך אתה ה' נותן התורה, כי הוא יתברך נותן לנו התורה בכל יום מחדש, ועיקרו על ידי התחדשות הרצון שצריכין לחדשו בכל יום מחדש, כמו שאמר שם אדמו"ר ז"ל שאין אדם דומה לחברו ואין יום דומה לחברו בעיני התחדשות הרצון, נמצא שבכל יום ויום, בפרט בבוקר שמתחדשת הנשמה, בבחינת 'חדשים לבקרים', צריכין להתחזק ברצון חדש דקדושה, שזהו עיקר בחינת קבלת התורה בכל יום".

וכתב עוד (בהל' ס"ת ה"ד): "כי זה כלל גדול שעיקר תיקון האדם וכל העולמות התלויים בו הוא ע"י בחי' התחדשות, וכמו שהזהיר אדמו"ר ז"ל בקול רם בקול חזק מאד בעת שהוכיח אותנו ועורר והקיץ אותנו בדבריו הנוראים ואמר אז בזה הלשון: אלט טאר מען ניט זיין! כי עיקר התשובה בבחי' התחדשות כ"ש השיבנו ה' אליך ונשובה חדש מינינו וכו', וכתבי תתחדש כנשר נעורכי. כי ע"י רוח נבואה זוכין לבטל כל בלבולי אמונה שנמשך מבלבול המדמה, כי זוכין לברר המדמה ולהאמין בחידוש העולם. וזה צריכין להמשיך על עצמו בכל יום, כי הש"י מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית וכמו כן צריך האדם לחדש מוחו בכל יום בבחי' חדשים לבקרים רבה אמונתך, וזה שסיים שם בפ' וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים וכו', וידעת היום דייקא שצריכין לחדש הידיעה בכל יום בבחי' אשר אנכי מצוך היום הנאמר בק"ש שדרשו רבותינו ז"ל בכל יום יהי' בעיניך כחדשים, כי העיקר הוא האמונה ועיקר האמונה היא להאמין בחידוש העולם כנ"ל, וזאת האמונה הקדושה צריכין להמשיך על עצמו בכל יום מחדש, כפי אותו יום, כפי השינויים שבאותו היום בכלל ובפרט".

ומה נורא עוצם הכרח ההתחדשות הזאת, כי בבירור האמונה של התחדשות הנעשה בשבועות תלוי כל קדושת בירור האמונה של 'ראש השנה שלו' העולה על הכל, שעל זה הזהיר בצוואתו (לקו"מ ח' תנינא הנ"ל) לבוא אל הקיבוץ הק' והזהיר מאד על חיפוש הצדיק כנ"ל ואמר שהכל תלוי ברה"ש שלו, אבל כל קדושת ר"ה תלויה בשבועות כמו שמרחיב שם ומסיים בדבריו בזה"ל "ועל כן ראש השנה שהוא בחינת אמונה, עיקר ראש השנה תלוי בסיון שהוא קבלת התורה, שעל ידי זה נתתקן האמונה".

והמשכיל בעת ההיא לא ידום לעמוד ולצפות בכל רגע מחג הקדוש הזה, ובלמוד הלילה, ובעשרת הדברות - שהם עיקר בירור האמונה כמבואר בדבריו שם היטב (באותו ז' עיי"ש) - ובכל נקודת שמחה בחג הזה. ואזי נזכה בעז"ה להמשיך קדושת אמונת ההתחדשות לכל השנה כולה, ובפרט בראש השנה שהוא שורש התשובה התלוי בהתחדשות ובירור האמונה, והיא שתקרב גאולתנו ופדות נפשנו מהרה.

וְלַרְשָׁע אָמַר אֱלֹקִים מַה לָּךְ לְסַפֵּר חֻקֶי

שאלה:

שמעתי מזמן שכשהאדם לומד תורה בטרם נוהר מעוונותיו, על זה נאמר "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי", והתורה שלו הולכת לסטרא אחרא רחמנא ליצלן. רציתי לידע מה המקור לזה, והאם אכן נכונים הדברים? ואם כן, מה אפשר לעשות להינצל מזה, שהרי לב יודע מרת נפשו?

אשמח לשמוע דברים ברורים בזה, בפרט בעמדנו לקראת חג מתן תורתנו, והלב משתוקק להתחדש בלימוד התורה בקדושה וטהרה.

תשובה:

אכן, דבר זה מפורש בכתיבי האריז"ל, וזה לשונו: "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי וכו'. דע, כי כל המעשים טובים שהאדם עושה בעודו רשע, או התורה שלומד, אין צריך לומר שאינו נותן כח בקדושה, אלא אדרבה מוסיף כח בקליפה, ועליו נאמר ולרשע אמר אלקים וכו' מה לך לספר חוקי, כלומר, שאתה מכניס דברי קדושה בתוך הקליפה, ובזה מוסיף על חטאתו פשע וגדול עוונו מנשוא" (ספר הליקוטים, תהילים מח).

והביאור בזה הוא פשוט: "כי כשם שלפי הדין אסור ללמוד תורה אצל צואה, כך אסור ללמוד אצל צואת עוונות" (השל"ה הקדוש, מסכת שבעיות, תורה אור, רגל). ולכן "העובר עבירות, טמא טמא יקרא, והוא כלי מטונף ומלוכלך, ריחו נודף וגם נבאש כעביט של מי רגלים, לכן אפילו מעשיו הטובים והמצוות הרבים שעושה ותורתו שלומד, לא ירצו ולא יעלו להיות נחת רוח למלך הכבוד אשר הוא טהור ומשרתיו טהורים והמלך וכסאו נקי ולא יפיק רצון מה" (ספר הברית, חלק ב, מאמר יב דרך הקדוש, פרק יא).

ומשלו משל למה הדבר דומה?

"לשני אנשים שהביאו מתנה למלך גדול, אחד הביא מנחה גדולה פרי מגדים רבים מפרי עץ הגן ונכבדים, אשר כל פרי מהם תאווה הוא לעינים ונחמד וטוב למאכל וריח לו כלבנון ויקר מאד, כי באו מארץ מרחק ולא נמצא בכל העולם דוגמתם. והמה נתונים בתוך קערה אחת פגומה ומטונפת ומצואתו לא רחץ, והנה הנגע עמד בעיניו - בלי ספק השתמל בזה יבזל לו, וימאן פנות אל המנחה, וישמיד פריו ממעל וישליכם לכלבים, והמקריב אותה לא יחשב לו, פיגול יהיה.

והשני, הביא גם הוא מנחה טהורה אל המלך, מנחה קטנה מעט צרי ומעט דבש, אך נתונים בתוך קערת כסף אחת צרוף ומזוקק שבעתים בהיר כשחקים ונקתה שעלה מן הרחצה ומהזרת כחומר הרקיע - הוא מצא חן בעיני המלך אף כי מעט הוא מה שהביא, כן טוב מעט לצדיק ששומר עצמו מן העבירות ונקה האיש מעון מהמון מצות של הרשעים בעלי עבירות, כי הלא המה בעלי מומין בנפשותם, ואשר מום בו לא יקריב" (שם).

ולא זו בלבד, שתורתו ועבודתו נמאסת לפני המקום. אלא גם, אין כח לתורתו לטהר ולקדשו. "כי הנה מי שירצה להמשיך השפעה, ראוי שיהיה הוא הגון ומוכן להמשיכה. אכן אם הוא מטמא את עצמו באשמות ופשעים, ומרחיק עצמו מבוראו, וזונה מאחרי אחריו כוחות הטומאה והרע, ודאי שיאמר בו 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי' וכו', וכן אמרו ז"ל 'כל המלמד לתלמיד שאינו הגון כאילו זרק אבן למרוקליס'. והנה איש כזה, ודאי שתורתו לא תמשיך מן ההשפעה שזכרנו שום מדרגה כלל" (דרך ה' להרמח"ל, חלק ד פרק ב).

והוא על דרך מה שכתב רבינו, שכשהאדם מגושם, מתגשמת התורה היוצאת מפיו. "זהו לא ימוש ספר התורה, 'מוש' "

מלשון ממשות, כמו שכתוב 'וימש חושך'. כלומר היזהר שלא תהיה ממשות וגשמיות בדברי התורה. 'מפיק' כלומר מחמת פיה שיוצא מאתך יהיה לה ממשות וגשמיות. תיזהר מזה" (ליקוטי מוהר"ן, קי).

וכמו ששופך מוהר"ן ת שיחתו בתפילתו: "בעוונותינו הרבים, מריבו גשמיותנו ועבינו במעשינו הרעים, ומחשבותינו המבולבלות, גם התורה שבאה לתוך פינו, לא די שאינה מאירה לנו כראוי, אף גם התורה בעצמה נתגשמה ונתחשכה מפנינו, ומחמת זה לא זכינו עדיין לשבר את היצר הרע ותאוותיו על ידי העסק התורה הקדושה. ואיני זוכה להרגיש המתיקות והנעימות וגדולת הבורא יתברך, וגדולת הצדיקים האמתיים וגדולת התורה והתגלות האלקות, על ידי התגלות חידושי תורה כאלה שזכינו לקבל מיום מתן תורה ועד עתה" (ליקוטי תפילות, קיא. עיי"ש עוד באריכות).

ולא לחינם כתב ה"ראשית חכמה" לבל יחוס האדם על "ביטול תורה" כשעוסק בעבודת התשובה, "כי טוב מעט תורה בניקיון הנפש מזוהמת ריח רע העוונות, יותר מלהרבות תורה והנפש מליאה זוהמה, ועליו כתיב ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי" (שער התשובה, פרק שלישי).

וכבר נתבארה אזהרה זו בכל ספרי גדולי החסידות, אשר הזהירונו שוב ושוב, להרהר בתשובה, בטרם ניגש לעסוק בתורת ה'. ואלו הם דברי ה"מאור ושמש", דברים חוצבי הלבבות אש, וזה לשונו:

"כמו שהיה מרגלא כפומיה של אדמו"ר הרב הקדוש רבינו יעקב יצחק הלוי זצוק"ל מ"ק" לובלין על פסוק 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי', זה קאי על מי שלומד תורה ואינו עוזב את דרכיו הרעים ומהרהר עליהם בתשובה קודם הלימוד. ועל ידי שעושה תשובה קודם הלימוד הוא לומד באימה ויראה ברבת זיעה.

וכשהאדם לומד ספרי מוסר וכדומיהן, על ידי שהן מעוררין את האדם לתשובה, נקל הוא זאת שילמד באימה וביראה. אבל כשלומד פלפולי הש"ס והלכות, ובפרט דיני ממונות, מאד מאד קשה ללמוד באימה וביראה, אדרבא שיוכל לבא חלילה לידי התפארות ח"ו כשיחדש איזה חידוש בלימודו. לכן צריך ביותר קודם שישב ללמוד דיני ממונות לעשות תשובה, ויתחרט על חטאיו וילמוד אותה באימה ויראה וברתת זיעה.

אבל בעוונותינו הרבים נתמעטו הדורות ונשכח כל זאת, לא מבטלים שאין לומדים תורה ברבת זיעה, אלא אפילו אינם מתפללים בהתלהבות, כמו שמצינו בזוהר, ראשונים שרבי עקיבא כשהיה מתפלל אדם מניחו בזוית זו ומצאו בזוית אחרת מרוב כריעות והשתחויות דהיינו ברבת זיעה, ובדאי היו לומדים גם כן כך, כמו שמצינו בהרבה תנאים שליהטה אש סביבותיהן כנתינתן מסיני בעת לימודם, הגם שהיו לומדים פלפולי אורייתא" (מאור ושמש, פרשת משפטים, ד"ה ואלה).

והנה, בראות האדם דברים אלו, אל יאמר בנפשו: מה אני ומה חיי, ואיך יזכה נער כמוני לזה. הלא אני מלא בחלאת עוונותי, ואיך אוכל לעסוק בתורה בטהרה?

כי, דע נאמנה, שלגבי ענין זה, די ב"הרהור תשובה" אמיתי. ואין צריך להתמתין עד שיזכה להיות צדיק גמור.

כי "באם מהרהר בתשובה קודם הלימוד, אזי נקרא צדיק. כמו שאמרו חכמינו ז"ל בקידושין 'המקדש את האשה על מנת שאני צדיק אף על פי שהוא רשע גמור מקודשת שמה הרהר בתשובה', ועל כן רשאי אחר כך ללמוד התורה הקדושה!" (מאור ושמש, פרשת בדרים, ד"ה או).

ואכן, כשמהרהר ושב בתשובה, גדול שכרו עד למאד. כי לא די שאין תורתו ועבודתו הולכת לקליפה, אלא אדרבא, כל

עוונותיו נתהפכו לזכויות. וכדברי האר"י הקדוש בפירוש, שכתב: "וכשחוזר בתשובה, מוציא אותו הכח שנותן בתוך הקליפה ומכניסו בקדושה, ועל זה נאמר חיל בלע ויקיאנו וגו'. ולזה נקראת תשובה, שתשוב דברי הקדושה למקומה. ושכרו כפול ומכופל, שמכניע הקליפות בהוציאו את הקדושה מתוכה, ונותן כח אל הקדושה בהכניסו לתוכה. ובזה יובן מה שאמרו רבותינו ז"ל 'זדונות נעשין לך כזכויות' (ספר הליקוטים, שם).

ומלבד כל זאת, הט אזנך ושמעך:

"רז גדול גילו לנו החכמים ז"ל, שאילו לא היו הרשעים עוזבים את תלמוד התורה, סוף שהיו חוזרים למוטב, כי אף על פי שאין בכוחם להמשיך שום המשך מלפניו יתברך כמ"ש, כבר דברי התורה בעצמם מקודשים ועומדים מצד עצמם, עד שבהתמיד העסק בהם יגיע מהם פעם אחר פעם קצת התעוררות, וכמו דמות הארה קטנה שבקטנות, אל העוסק בהם, שסוף סוף תגבר עליו ותחזירהו למוטב. והוא מה שכתבו ז"ל 'הלואי אותי עזבו ותורתו שמרו שהמאור שבה מחזירן למוטב'. ואמנם פשוט הוא שאין הדברים אמורים במי שיתעסק בה דרך שחוק והיתול, או לגלות בה פנים שלא כהלכה, אלא שיתעסק בה לפחות כמי שמתעסק בשאר החכמות" (רמח"ל, דרך ה', שם).

ועל דרך מה שאמר רבינו הקדוש לאחד שקונן לפניו על מצבו הרוחני הירוד, לאמר: "אתה עשה טוב ועסוק בעבודתו באמת, וכשתעסוק ותתמיד בעבודתו יתברך אזי הטוב יישאר והרע ממילא יתבטל" = "דוא טוא אין יודישקייט, גיטס וועט בלייבן און שלעכטץ וועט ממילא אראפ פאלן!" (חיי מוהר"ן, תמז).

וכבר התבאר הדבר באריכות בליקוטי הלכות שגם אם עדיין שקוע האדם בחטאיו, אעפ"כ אם יתמיד בתורה בקביעות, ייטהר על ידי זה מחלאת עוונותיו, וזה לשונו:

"זה צריך כל אדם לידע, שאפילו אם הוא כמו שהוא, אם יברח בכל יום אל התורה, הן הרבה, הן מעט אם אי אפשר לו מחמת הפרנסה או שארי מניעות, על כל פנים כשיקבע עצמו על התורה ללמוד בכל יום יום איך שיהיה ויעבור עליו מה - אז בודאי סוף כל סוף יהיה נטהר מכל הבגדים הצואים ויתקרב לה' יתברך באמת. כי אף על פי שהם נסבכים באדם מאד מאד, ובכל פעם שמתעורר האדם לה' יתברך, הם מתגברים ביותר... אף על פי כן אם לא יניח את מקומו, ויכריח מחשבתו להמשיכה לתוך התורה והתפילה בכל פעם יהיה איך שיהיה, בודאי סוף כל סוף התורה תטהר אותו מכל הבל", כי התורה הוא בחינת נהר שאינו פוסק וכמעין המתגבר שאין שום טומאה ולכלוך יכול להתקיים כנגדה, כי כל הטומאות והגילולים שבעולם היא שוטפת אותם ומבטלת אותם ברגע קלה. רק שהעיקר שיהיה חזק בזה.

וזהו בחינת 'קבעת עתים לתורה', 'קבעת' דייקא, שיהיה עסק התורה בקביעות גדול, אפלו מי שאינו עוסק בתורה כל היום כי אם איזה עתים ושעות, על כל פנים צריך ליהזר שיהיה אלו העתים והשעות בקביעות גדול בכל יום חוק ולא יעבור, כדי שיברח בכל פעם למקור מים חיים המטהרים מכל הטומאות והבגדים הצואים" (ליקוטי, בציעת הפת ה', ג).

ועתה, אחר כל הדברים האלה, עלינו להזהיר ולהודיע בשער בת רבים, לבל יבואו התלמידים לשתות מים הרעים, ולחשוב שאין חשיבות לתורתם ועבודתם כל זמן שלא שבו בתשובה, ומחמת זה יתירשלו בעבודתם. כי כבר הזהירנו על כך מוהר"ן וכתב:

"אף על פי שכתוב בספרים שמי שהוא רשע הוא מוסיף כח בקליפה חס ושלומו על ידי מעשיו הטובים, כבר יש על זה כמה תירוצים. כי אם היה כן בפשיטות, כבר אבדה התקוה של כל בעלי תשובה! כי בודאי אי אפשר שישוּב

קדוש עליון נורא מאד

הרה"ק רבי יעקב שמשון משפטייוקע זי"ע

שמעו שאלתו בדומיה ולאף אחד לא היתה תשובה מתאימה, רבינו ז"ל גם שתק עמהם אך על פניו ראו שיש לו מה לענות, הצדיקים שהבחינו בכך הפצירו בו שיאמר לפנייהם התירוץ, ורבינו ניאות להם וענה להם כלאחר יד מה שמאוחר יותר נדפס בספרה"ק ליקוטי מוהר"ן ק"ז - שהיות וחז"ל אמרו שקר מקרבין מיליה אמת מרחיקין מיליה נמצא שכשיבא אליהו ויקרב העולם אל מדת האמת אז ממילא לא יצטרכו עדותו כלל רק השקרן בעצמו יודה על האמת ששלו המנה ושל חבריו המאטיים, זקני הדור שבחו והפליאו תירוצו המופלא (פרפראות לחכמה ק"ז)

בשנת תקס"ז ביום כיפור פרצה שריפה בעיר ברסלב, אחרי יום הכיפורים התבטא רבינו ז"ל אודות השריפה שבאותו יום הכיפורים רצה לפעול דבר אצל השי"ת והיה לו כמה טענות על זה שאם היה כותב היו נכתבים על כמה גליונות אך על ידי השריפה נתבלבל הדבר, והובן מדברי רבינו שמחמת בקשתו נתעורר עליו קטרוג ואמר שמחמת כך יש לו עדיין חולאת ויסורים ואמר שאע"פ שכוונתי לשם שמים יש לי עדיין יסורים. וסיפר על ר' יהושע העשיל בנו יחידו של הרה"ק ר' יעקב שמשון משפטייוקע שחלה, וידע שזה מחמת החטא שפגם בכבוד אביו, ולמרות שהבין את זה לא התחרט על כך.

יהודי שעמד לפני משפט חמור הגיע לפני הרה"ק משפטייוקע בארץ ישראל לתנות את צערו ולבקש ברכתו להצליח במשפט, היות ועל פי דרך הטבע גורלו נחלץ למוות, יעץ לו לתת צדקה ובכך בוודאי יושע. הלה עשה כדבריו והרים את נדבת לבו לצדקה, וכך הגיע למשפט סמוך ובטוח. המשפט התקיים בבית המשפט העותמאני ששכן על חופה של יפו כשהמדריגות אליה עוברים מעל הים, כאשר עלה התובע עם כל מסמכי התביעה על המדרגות נשברו המדרגות והלה טבע יחד עם כל מסמכי ההרשעה וכך ניצל מיודעו מגזר הדין. כאשר סיפרו להרה"ק על הנס התבטא שהטעם שעל התיבות "פתח תפתח" הנו 'דרגא תביר', היינו שעל ידי שפתח ידו לצדקה נהיה 'דרגא תביר', שנשברה המדרגה.

ביום ג' סיון בשנת תקס"א נחתמה מסכת חייו הנפלאים והנאדרים בקודש ואתקטר בקטירא דלעילא והשיב נשמתו הטהורה לבוראו. מנו"כ בעיר טבריה בביה"ח הישן שם נטמן לצד ציונו של הרה"ק רבי נחמן מהורדנאק כאשר מצבה אחת מציינת את מקום קבורת שניהם. ת. נ. צ. ב. ה.

פנחס מקאריץ זי"ע והתאבל עליו רבות, ולאחר זמן נודע לו שבאותה שעה אכן נסתלק. בשנת תקנ"ד זכה להוציא את תשוקתו מן הכח אל הפועל ועלה להשתקע בארץ ישראל, כשהוא פועל רבות למען ישובה, לשם כך אף יצא לחו"ל לכמה שנים בשמשו כשד"ר לדאוג לרווחתם של עניי ארץ ישראל.

קשרי אהבה וידידות שררו בין רבנו ובין רבי יעקב שמשון, אהבה זו באה לידי ביטוי בעת שרבנו נפגש עמו בהיותו בארץ ישראל.

היה זה כאשר רבינו אמר לשוב לביתו עם סיוע ביקורו בארץ הקודש, באותו הפרק שב רבי יעקב שמשון משליחותו בחו"ל ואתו עמו שד"ר שבאמתחתו הביא סכומים הגונים שקיבץ בעמל רב לחלוקה לרווחת עניי ארץ ישראל, אולם באותם הימים נפלה אימתו של המסור הידוע שארב לכל כספי הכוללים שהגיעו לארץ והיה מלשין בפני השלטונות על כך. אותו מסור התקרב לרבינו, רבינו התנהג עמו בדרכים מופלאות עד שאותו מסור הכניע עצמו והתבטל לרבינו, ביום מן הימים נפל המסור למשכב אז שלח רבינו את תלמידו ומשמשו שיבא את מעות החלוקה הנ"ל במסותרים ולחלקם לתעודתם, מששב המסור מעט לאיתנו נודע לו על הכסף שהגיע, בערה בו חמתו עד להשחית והבטיח שכשיבירא ממחלתו יתקם בתושבי טבריה אולם מחלתו גברה עליו עד שנפח את נשמתו ולבני ישראל היתה הרווחה. מגודל הערצתו לרבנו ערך לכבודו סעודה מיוחדת ושני הצדיקים התוועדו יחדיו שעות רבות ביחידות, כמו כן פעל רבות להשתיק את המחלוקת על רבינו והצליח בכך להטות דעת הצדיקים לצדו של רבנו.

באותה הזדמנות השכין רבינו ז"ל שלום בין הרה"ק משפטייוקע והרה"ק מקאליסק, ומאוחר יותר אחרי שרבינו חזר מא"י ונתפשה המחלוקת עליו, קילל הרה"ק משפטייוקע את המלשינים שהביאו דיבת רבינו ז"ל לפני החולק והתבטא עליהם בזה הלשון: "שיתרברב לשונם עד טבורם".

פעם נתוועדו גדולי הצדיקים באסיפה (לא ידוע אם זה היה בא"י או בחו"ל), ובין המסובים נכחו רבינו עם רבי יעקב שמשון, והעלה הרה"ק משפטייוקע קושיא על הא דאיתא בחז"ל "יאה מונח עד שיבא אליהו", שאליהו הנביא יאמר למי שייך מנה ולמי שייך מאתים, לכאורה מדוע נאמין לאליהו הוא הרי עד אחד והתורה אמרה על פי שנים עדים יקום דבר, גדולי הצדיקים

הרה"ק רבי יעקב שמשון שפירא זצוק"ל נולד לאביו הרה"ק רבי יצחק שהיה מגדולי היחסנים בדורו חוטר מגזע רב האי גאון, נין ונכד להמקובל האלוקי רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד ולמהר"ל מפראג זי"ע, ולאמו הצדקנית בת הגה"ק רבי שמעון מייזליש זצוק"ל אב"ד לעבשאו מגזע חסידי פרובניצא עד לרש"י הק'. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית מרת בלומא בת הגה"ק רבי חיים יעקב זצוק"ל אבד"ק פולנאה.

רבי יעקב שמשון נמנה על האריות שבין תלמידי המגיד ממזריטש זי"ע והרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע שלימים נעשה מחותנו (פעמים) ונודע כפאר הלומדים בהחברייא קדישא. יצק מים גם על ידי הרה"ק רבי ברוך ממעיבוב זי"ע, וכן היה מבאי ביתו של הכהן הגדול מפולנאה בעל התולדות יעקב יוסף זי"ע. הוא פעל רבות שייקבלו את רבו זה מפולנאה למגיד מירשים בקהילת אוסטראה. כן הסתופף בצל הרה"ק רבי מנחם מנדל מויטעפסק זי"ע, ואף ליווה במסעו לארץ הקודש עד לאיסטאנובול.

רבי יעקב שמשון נודע כרב רבנו, כאשר כיהן כאב"ד בכמה ערים וקהילות חשובות ה"ה הערים: באר, אומן, סלאוויטא, ושפטייוקע שעל שמה התפרסם לדורות עולם. נודע למשגב בשגב גאונותו חריפותו וחכמתו המופלגת, עד שגם בדורו דור דיעה נחשב כגאון הגאונים, חריף עצום, איש אלקים, קדוש עליון נורא מאד.

עקב גאונותו הגדולה היה נודע עם הרבנים הגאונים מגדולי המתנגדים ומפלפל עמהם בלימוד, ובכך הצליח להמתיק את ההתנגדות שלהם לדרך החסידות. כך ידוע שנפגש עם הגר"א מוולנא זי"ע וגדולי תלמידיו, ולאחר שנוכחו בגדלותו ובעומק ידיעותיו כמעט ויצאה לפועל פגישה בין הגר"א להמגיד ממעזריטש זי"ע. כמו כן נודע בקשריו העמוקים עם בעל הנודע ביהודה זי"ע, שאף נסע אליו לפראג למשך תקופה ועסקו יחדיו בפלפולה של תורה, ובעקבות כך הצליח לרומם קרנה של החסידות בעיני הנודע ביהודה. ואם כי ההתנגדות לא בטלה כליל, הרי שנחלשה הודות להשפעתו הגדולה של רבי יעקב שמשון.

מסופר שהרה"ק הרבי ר' זושא מאניפאלי זי"ע חישב לעצמו פעם אחת שאין בידו מעש כלל, ורצה על כל פנים לשמש תלמיד חכם אמת, והחליט לילך לשמש את רבי יעקב שמשון ששהה אז במעזריטש. היה אז ימי החורף והיה רפש וטיט שהקשה על ההליכה, ונשאו על כתפו עד לבית המדרש. אהבת ארץ ישראל שבערה בו גרמה לו לעלות אליה, ובסופו של דבר אף להשתקע בה. בהיותו בא"י בפעם הראשונה שנת תק"ן ראה בחזיון לילה רמז להסתלקותו של רבו הרה"ק רבי

בפעם אחד לה' יתברך, ואם כן מהיכן יתחיל לעשות תשובה? כי הלא בהתחלה עדיין אינו צדיק, ואם כן מהיכן יזכה לשוב? ואין להאריך בזה.

וגם אם היה חס ושלום כך, כמו שמובא שם בפשיטות, אם כן היו צריכים כל הרשעים להמיר דתם לגמרי חס ושלום. ואם כן חס ושלום יהיה המומר חשוב יותר מן הרשע שהוא עדיין בכלל ישראל. ובודאי לא כן הדבר. כי אדרבא, אפילו פושעי ישראל כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, כל זמן שיש בו איזה נקודה טובה עדיין, ואינו פורק עול לגמרי ועושה לפעמים איזה דבר שבקדושה, בודאי הוא יקר מאד בעיני ה' יתברך. ואי אפשר להאריך בזה שלא לצאת חוץ מן הענין.

[ודעת לנבון נקל, שלא בא מוהר"ת לחלוק על דברי האריז"ל, והדבר פשוט וברור שחובה על כל אחד להרהר בתשובה טרם לימודו, וכבר לימדנו רבינו הק' (ליקוטי מוהר"ן, יא)

שעל פי הרוב, כשיהיה חזק בדעתו וירגיל עצמו מעט מעט בתוך דרכי הקדושה, סוף כל סוף יזכה לשוב בתשובה שלימה לה' יתברך כראוי, כי אין שום יאוש בעולם כלל, כמבואר אצלנו כמה פעמים" (ליקוטי הלכות, תרומות ומעשרות ג. א.).

כלל הדברים: חובה כפולה ומכופלת על הניגש לעסוק בתורה ועבודה, להרהר בתשובה ולשוב מרשעו, למען תהיה עבודתו לנחת ולרצון למעלה, ולא יינקו ממנה החיצונים. אך גם אם רואה שעדיין רחוק מתשובה, יהרהר ככל יכלתו בתשובה, ויאמין ששום דבר בקדושה אינו נאבד לעולם, ואין שום יאוש בעולם כלל! ועצם הקביעות בתורה, תעזור לו לצאת מהרע שנתפס בו.

שבתרם יתישב ללמוד, על הלומד לדעת שהצדיק בגן עדן מקשיב לקולו, ואם לומד שלא לשמה הרי הוא גרוע מנבילה וכו' וכו'. רק שבא לשלול את דעת היצה"ר שאוהב להחליש את האדם בכל ענין, ומכניס בלב האדם סברא של שקר, שכל זמן שלא זכה לתשובה, אין לו סיבה להשקיע ולחטוף מה שיכול בעבודת ה' מאחר שממילא הולך הכל לסט"א. ועל זה כותב מוהר"ת שהוא שקר ואינו נכון כלל, כי לית רעותא טבא דאתאביד וכו', ודי לחכימא].

הכלל, כי כל מי שרוצה לחוס על עצמו שלא יאבד את עולמו לגמרי ומתגעגע לשוב לה' יתברך, אף על פי שאינו זוכה לשוב כראוי לו, אף על פי כן כל מה שיעשה איזה דבר שבקדושה יהיה איך שיהיה בודאי לא יהיה נאבד דבר, **אפילו אם לא יזכה לתשובה שלימה באמת, על כל פנים הדבר שבקדושה שיעשה לא יהיה נאבד כלל חס ושלום.** מכל שכן

"אור שבעת הימים"

'הבעל שם טוב' זצוק"ל - נשמתו ומשנתו באספקלריית 'רבי אברהם בן רבי נחמן'

על פי כן נשאר בלב גאווה טמונה ח"ו.

וכמבואר בהתורה ה'נייעור בלילה' הנ"ל, שאפילו מי שכבר קיים זאת והרבה ב'התבודדות' בצעקה ותפלה ב'לילה' וב'דרך יחיד' עד שיצא מכל התאוות והמדות רעות, אף על פי כן עדיין נשאר בבלב איהו צד גיאות - שהוא חושב עצמו לאיהו דבר. והמידה של גיאות גרוע מהכל, כמבואר בדברי חכמינו ז"ל (סוטה ד): שהוא כעובד עבודה זרה וכאילו בא על כל העריות כולם, עיין שם, ועל כן צריכין בשביל זה לבד להתגבר מאד בתפלות וצעקות להשם יתברך שיעזרו לבטל גם את זאת כמבואר שם, ולזכות לעונה אמתית".

'התם' וה'בעל שם טוב' - מכררים חלקי נפשות ישראל שנבלעו ב'עמלק' ימש"ו

ו. בשיחות וסיפורים (כרך ו' אות ח'): 'במעשה החכם ותם [סיפורי מעשיות מעשה טי], מבואר משיחות רבינו שהובא שם אחר המעשה בענין 'עמלק' שהיה חוקר וכופר, וכאשר נודע מספרי אמת שהוא 'קליפת עשו' שיצא [עמלק] מאתו, יש לבאר בזה שנתגדל עשיו עם 'עקב איש תם' וכו', ששלח המלך עליון יתברך לכלל ישראל שנקראים בשם 'תם' - 'מכתב אלקים', והם ענו 'נעשה ונשמע' קודם שקראו כלל בהמכתב, 'זרח משעיר למ' - שגם ל'בני עשיו' שלח את המכתב, אבל חקרו כל כך עד שלא נתקרבו כלל להמלך עליון יתברך, ואף על פי כן סוף סוף יתברך גם מהם חלקי נפשות ישראל, להתתקן על ידי 'התם' וה'בעל שם טוב', כי גם 'מבני בניו של המן למדו תורה וכו', יש שהם רע לגמרי להימחות עדי עד', עיי"ש.

א. ה. במעשה מ'חכם ותם', מספר רבינו ז"ל על 'בעל שם' אמיתי שעשה מופתים, ריפא חולים וכו', אשר 'התם' האמין מאד לכל דבריו, ובטח בקמיעותיו, אבל 'החכם' שלא האמין ב'מלך' וב'בעל שם', נפל לטייול, עד שלבסוף ביקש 'התם' מה'בעל שם' שיוציא את החכם, ואכן הוציאו משם, עיי"ש, והנה רבי אברהם הוסיף על 'בעל שם' - 'בעל שם טוב', ואולי נתכוון לרמז על הבעל שם טוב זצ"ל, לומר שגם נשמתו הקדושה שייכת לסוד יתקון האמונה הקדושה בנפשות ישראל, (ואם שגני - אתנו תלין משוגיתנו, וברוך היודע כוונתו).

'יחיד הדרות' שנסתלקו - מסוד 'משיח בן יוסף'

ז. שיחות וסיפורים (כרך א' אות טז): 'כל יחיד סגולה שהיו בדורות הסמוכים, כמו האר"י ז"ל והבעל שם טוב ז"ל ומוהר"ן ז"ל, כולם נחשבים ועומדים מצד 'משיח בן יוסף', כי כל הכרח 'משיח בן יוסף' - הוא מהכרח הצדיקים שנסתלקו. כי 'גדולים צדיקים במיתם יותר מבחייהם'. כי גם בגאולתנו ממצרים הוכרח משה רבינו עליו השלום ליקח אתו את עצמות יוסף, שעל ידי זה נתקשר אתו, וכל נפשות ישראל נתקשרו אליו באמצעות משה רבינו עליו השלום. כי יוסף לא השביע את אחיו לקברו עם אבותיו, ובהשבעתו אותם להעלות עצמותיו, היתה כוונתו מכופלת בשני טעמים: טעם אחד כדי להיקבר בארץ ישראל, וטעם השני כדי שיתקשרו אליו על ידי זה".

ספר 'שבחי הבעל שם טוב'

ח. כוכבי אור [אנשי מוהר"ן ריש ח"ב בהערה]: 'ה'שבחי בעל שם טוב', הוא אמת מראשו ועד סופו, כאשר שמעתי זאת מפי אבי הריני כפרת משכבו [א.ה. הוא הרה"ק ר' נחמן טולטשינער זצ"ל] שסיפר זאת בשם אדמו"ר זצ"ל, מלבד על קצת דקצת מהם אמר שלא נכתבו היטב".

לימודי הנסתר שזכינו ע"י רשבי" - בהם סללו הארזי"ל הבעש"ט ז"ל ורבינו ז"ל

ט. ביאור הליקוטים (תורה ד אות כ): 'בדבריו [א.ה. של רבינו ז"ל בליקוטי מוהר"ן תורה ד אות ב] וכו' שבשביל זה נקראים 'עבודת אלילים' שלהם בשם 'אלהים' - כי יונקים מבחי' 'מלכות' הנקרא 'אלקים' וכו', מבאר ומיישב בזה

קדושת קבר הבעש"ט

ב. על המבואר בליקוטי מוהר"ן [תנינא תורה קט]: 'סיפר עמי מענין קבר הבעש"ט זצוק"ל וכו' כי 'צדיקים ירשו ארץ', היינו שצדיקים אמיתיים יורשים ארץ ישראל, שזוכים שמקום גזיתם הוא קדוש בקדושת ארץ ישראל ממש וכו', עיי"ש - כתב ביאור הליקוטים [השמטות שנדפסו בסוף הספר]: 'בדבר הצדיקים היורשים את ארצם, שבמקום קבורתם, להיות בקדושת ארץ ישראל, ובהמבואר בדבריו הקדושים בסוד ר' ישראל בעל שם טוב ז"ל - שהוא ישראל אבינו, מבאר בתפיסתו לדוגמא מכל הצדיקים לקבר הבעל שם טוב', שהיא בקדושת ארץ י'ס'ר'א'ל".

א. ה. דבריו כאן הם ע"פ הכלל השלישי שבח"ו כללי העיון שיסד בהקדמת ספרו 'ביאור הליקוטים', והוא, כי בהרבה מקומות שתפס רבינו ז"ל איהו דבר לדוגמא על הכלל, נראה כוונה מיוחדת מה שנקט דוגמא זו למשל, עיי"ש. כן גם כאן, מה שנקט רבינו ז"ל דווקא את 'קבר הבעל שם טוב' לדוגמא, כשגילה סוד זה שקברי הצדיקים בחו"ל קדושים בקדושת 'ארץ ישראל', הוא בכוונה מיוחדת, כי באמת 'הבעל שם טוב' ז"ל - היה לו שייכות מיוחדת לקדושת 'ארץ ישראל', כי הוא עצמו נקרא 'ישראל' - בסוד נשמת 'ישראל' אבינו ע"ה; ואם כי 'ארץ ישראל' נקראת בפשטות על שם 'כלל ישראל', מ"מ מצינו באדרת אליהו [להגר"א, פ' בלק] שכ' כי 'כיבוש אר"י ע"י 'היושע בן נוף' היה בזכות 'עקב אבינו' ע"ה, ולכן נקראת 'ארץ ישראל' - ע"ש ישראל סבא"! [וע"ע ליקוטי מוהר"ן תורה מז: 'זאריך ישראל שיעקר קבלתה מבחינת יעקב וכו', עיי"ש].

חמשת 'יחיד הדרות'

ג. ביאור הליקוטים [תנינא תורה עא אות לא]: 'וכל הגדול מחבירו ועולה יותר ל'נועם הרוחני', עולה כנגדו גם כן 'רב החובל' הגדול ועצום יותר, ומי לנו גדול כמשה רבינו ע"ה בעצמו, אשר גם כנגדו גברו 'מימי המריבה', עד שהוכרח למות ולהסתלק מן העולם, אבל גמר ויגמור וכו', חזר ובא נפשו ורוחו בבוזינא קדישא - ר' שמעון בר יוחאי, ד'רע"א מהימנא' נהיר ביה, כמבואר בהורה הקדוש פ' פנחס [דף רנו ע"א], וגילה לנו תורה שבנסתר, 'אור הגנוז' שאין העולם כדאי להשתמש בו, ונגזז ונסתר גם אח"כ כמה מאות שנים, עד שבחמלת ה' חזר ונתגלה, וגם הופיע והאיר עלינו ב'זריחת אור השני', האר"י זצוק"ל, ועוד נשתלש בחוט המשולש, רבינו ישראל בעל שם טוב זצוק"ל, [אף על פי שלא נמצא מאתו רק ספר קטן - 'כתר שם טוב', אבל גם הוא רב וגדול באיכותו], וכנגדו גברו 'החובלים' הנ"ל, ועלו ובאו ברבים וגדולים בתורה ובחכמה, אשר קמו כנגדו, ובעטרת זקנים בני בניו, יצא מאתו מוהר"ן זצוק"ל, אשר זה י'נח'מ'נו', בנ'חמת ע'לונג ו'נועם המ'וחין [ראשי תיבות 'נועם] הנ"ל, לעד ולנצח, ואם זה לעומת זה, גברו ורבו כנגדו 'מימי המריבה' מ'החובלים', אשר עלו ונפלו בגדולי הדור, בנפילה שלא היתה עוד כזאת מימות עולם, אבל גם הוא, כנגד זה, בכוחו וגבורתו מדור לדור להמתיק ולהרחיב וכו', עיי"ש.

לצעוק להש"ת להינצל מ'גאוה'

ד. כוכבי אור [אנשי מוהר"ן ח"ג אות י]: 'סיפר [מוהר"ן ז"ל] שהבעל שם טוב זצ"ל התפלל פעם אחת עם החבריא שלו, והתפללו בהתלהבות גדול מאד כדרכם, אחר כך כשגמרו תפלתם, ראו שהבעל שם טוב זצ"ל הוא בפנים זועפות, אחר כך ענה ואמר להם: בעת שהייתם מתפללים הכניס הבעל דבר בכל אחד מהם מחשבות של גאות ורמות רוחא, שאתם מתפללים בהתלהבות ובדבקות כזה, ועל ידי זה נתעורר למעלה קטרוג גדול עליכם, והיה לי יגיעה גדולה עד שהמתקתי זאת.

וסיפר זאת - למען דעת כמה וכמה צריכים להרבות בתפלה עבור זה, לזכות להנצל מ'גאוה' שהיא תועבת ה', כי יכול להיות שאפלו כשכבר נקיים מכל התאוות והמדות רעות, אף

בעמדינו בפתח יומא הדילולא רבא של 'אור שבעת הימים' רבינו הבעל שם טוב זצוק"ל, אשר כנודע "הפליג רבינו בקדושת מדרגת הבעל שם טוב ז"ל בלי שיעור ועור כלל" [חיי מוהר"ן אות תקננ], הוא הגבר הוקם עול עבודת השי"ת בתמימות ובפשיטות בעובדא ובמעשה, כאשר זכה בקדושתו להכניס חיות בכל דיבור ובכל עשיה דקדושה, כשלימד לדורות להתדבק בהשי"ת אשר מלא כל הארץ כבודו" ע"י עובדא ומילולא [כאשר יבואר עוד לקמן בס"ד]. אמרנו שהזמן גרמא ללקט ציצים ופרחים בעיניו נשגבות נשמתו ומשנתו, ממה שנתבאר בענינים אלה זעיר שם זעיר שם בספרי הגה"ח ר' אברהם בן ר' נחמן זצ"ל. [זאת לאחר שבגיליון של חג הסוכות תשפ"ב ליקטנו בעניני הבעש"ט מכל ספרי רבינו, ובגיליון של חג השבועות תשפ"ב מכל ספרי מוהר"ן].

ויה"ד שבזכותו וכוחו הגדול של בעל הילולא זצ"ל, נזכה להתדבק בתמימות לנצר מטעיו, 'פרי הארץ לגאון ולתפארת', נשמת רוח אפינו צדיק דורינו ומורה דרכינו, ה"ה רביה"ק הננמ"ח זצוק"ל, אשר זכה בעוצם נשגבות קדושתו להמשיך ממקור החכמה ומאורייתא דעתיקא סתמאה, עצות עמוקות ומופלאות, איך יתקשר להשי"ת, כל אדם בכל זמן, דרי מעלה ודרי מטה, ע"י עובדא ומילולא, ברצון ובתמימות, בשמחה ובפשיטות, ככל המבואר בטוב טעם בספריו הקדושים, לך נא ראה שם, עדי בזכותם וכוחם של הצדיקים המופלאים יחיד הדרות ימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, בב"א.

נשמת יעקב אבינו ע"ה

א. שיחות וסיפורים [אות מא, ההוספות בסוגריים מרובעות אינם במקור]: 'והנה כבר הבאתי לעיל [הקדמה לחכמה ובינה] משיחות רבינו ז"ל שאחר הסיפורי מעשיות, שבגלגולי הנשמות מדור לדור מחליף השם יתברך צירופי הנפש רוח ונשמה שלא היו בצירוף הראשון לבוא באיש אחד כנ"ל, כי כאשר תרד הנפש באיש אחד, נצטרף לה הרוח מ"איש אחר. וכפי הנראה לענינות דעתי מצירופי דברי רבינו ז"ל בכתב ופה, שאף על פי שגם רבינו ישראל בעל שם טוב זכר צדיק וקדוש לברכה נחשב בין יחיד הדרות כרבי שמעון בר יוחאי והאר"י ז"ל הנ"ל, אבל בו נמצא עיקר גדול מנשמת 'יעקב אבינו', שנקרא אחר כך בשם 'ישראל', וכאשר זכה תחילה בגלגולו הראשון, כאשר היה הוא 'יעקב אבינו' ע"ה בעצמו, אשר אז זכה בעבודתו להמשיך בעולם נשמת יוסף, ואחר כך נשמת משה רבינו עליו השלום, שאחר כמה דורות נצטרף להם דוד, אשר על ידו פ'ד'ה' [סופי תיבות - יוסף, דוד, משה] ה' את יעקב בפדיון העליון שברעוא דרעוין וגאלו וכו', כי בבניו יקת דוד האירו יותר המוחין שביצאם מצרים וקבלת התורה הנ"ל, כן גם עתה שונשט ישראל מוכנים לקיום הכתוב [רמיה ל' י] 'כי פדה וכו' וג'אלו וכו' בגאולה נצחית, הקדים לנו השם יתברך נשמת 'ישראל סבא' כנ"ל, להמשיך בעבודתו ומזרעו הקדוש נשמת מוהר"ן זכר צדיק וקדוש לברכה, בנין מוחין, 'מח נוף' הנ"ל, המוכרח והעיקר בנשמה הכלליות שבמ'שה' הנ"ל, כי תורתו ומעשיותיו הן הן סתרי תורה ופנימיותו הנמצאים מצד הנון, כאשר הבאתי במקום אחר, והמוכרחים לגאולתנו הנצחית".

א. ה. תמצית דבריו: נשמת הבעל שם טוב זצוק"ל - היא נשמת יעקב אבינו ע"ה, שע"י"ז זכה בקדושתו להמשיך מזרעו את נשמת ינו' תקות הדרות' רב"ק הננמ"ח זצוק"ל - הכלול מנשמות יוסף הצדיק ע"ה, משה רבינו ע"ה ודוד המלך ע"ה, כמו שיעקב אבינו ע"ה זכה להמשיך את ג' נשמות קדושות אלו מזרעו; [בספרי רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל מבואר בכמה מקומות כמה ענינים בהרחבה ע"פ היסוד הזה שיש קשר טמיר בין נשמת רבינו זצוק"ל לנשמת יוסף הצדיק ע"ה, וכן היא כמה ענינים בהרחבה ע"ה היסוד שיש קשר טמיר בין נשמת רבינו זצוק"ל לנשמת משה רבינו ע"ה, וכן היא כמה ענינים בהרחבה ע"ה היסוד שיש קשר טמיר בין נשמת רבינו זצוק"ל לנשמת דוד מלכינו משיחנו ע"ה, ואין כאן מקומו].

כִּי בִשְׁמֵי קָדְשׁוֹ בְּתַחֲנוּ

במה שנכשל ח"ו, צריך להתגבר שיהיה לו עזות גדול מאד נגדו יתברך ולהתאמץ בכל עוז לבלי לפול בדעתו כלל, רק לבטוח ברחמי המרובים בלי שיעור ולהתחזק להתחיל בכל עת מחדש, ולא יסתכל כלל על מה שעבר עד הנה, רק ישתטח לפניו יתברך ויבקש מלפניו ויתודה לפניו עוונותיו ויבקש מחילה עליהם ויתחנן מלפניו יתברך על להבא שיצילהו ה' יתברך ברחמי המרובים בלי שיעור" (ליקוטי הלכות, הלואה ג, ד).

זוהי הדרך הברורה לכל אלו "שאומרים בלבם שאפס תקותם מחמת ריבוי עוונותיהם וקלקולם ופגמיהם העצומים והרבים כחול ימים. ואם כי אמת שפגמו וקלקלו הרבה, אף על פי כן הם צריכין לבטוח בחסדי ה' וצדקתו וברחמי שאינם כלים לעולם, שעדיין עדיין יש תקוה בכל פעם בכל יום ובכל עת ובכל שעה כל ימי חייו, אפילו אם הוא כמו שהוא, כי חסדי ה' לא תמנו כי לא כלו רחמיו" (ליקוטי הלכות, מתנה ה, לח).

גם אנו ניגש ביום הדין הגדול הזה, על אף כל העבר המר, ונעורר הודאה ושמחה על חסדי וזכות העבר, ומכך נתעצם לבטוח בחסדו הגדול לבקש על תשובה שלימה וקבלת עול תורה מחדש בתכלית השלימות. וכפי שאנו אכן מסיימים בבקשתנו בברכת קריאת שמע: "והאר עינינו בתורתך, ודבק לבנו במצותיך, ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, למען לא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד, כי בשם קדשך הגדול והנורא בטחנו, נגילה ונשמחה בישועתך!".

וכך מלמדנו רבי נתן (שם, כלאי במהה ד-ד) הלכה למעשה: "עתה באורך הגלות שכמעט אין יום שאין צרתו מרובה מחברו ח"ו והבעל דבר מתפשט על כל אחד ואחד לאורך ולרוחב, וכל מה שרוצים להתחיל לצאת ממה שצריכין לצאת ולהתקרב לאיזה עבודת ה' אין מניחין אותו ומתגרין בו יותר ח"ו, ומעוצם ריבוי המניעות אין יכולין לפתוח פה לפרש שיחתו לפניו יתברך. על כן צריכין לילך בדרך זה מאד, שבכל פעם בבואו לפרש שיחתו לפני ה' יתברך או להתקרב לאיזה דבר שבקדושה יזכיר את עצמו ריבוי הטובות והחסדים שעשה ה' יתברך עמו מעודו עד היום הזה, ועל ידי זה יתחזק לבבו לבטוח בה' שישמע תפילתו גם עתה, ועל ידי זה יוכל להתקרב אליו יתברך ולפרש לפניו שיחתו כראוי".

רבינו הקדוש (ליקוטי מוהר"ן, כב) מגלה שאמירת 'נעשה ונשמע' היא סוד השמחה, שישראל שמחו בישועת ה' והיא שנתנה להם את העזות דקדושה לקפוץ ולקבל עול תורה ולבטוח בה' שיזכו לקבל את הטוב הזה על אף שלא היו ראויים, ורבי נתן מבאר את מהות הבטחון הזה: "אם כבר התגבר עליו הבעל דבר ונכשל

יתברך, ועל כן הוא משליך בכל פעם את החכמות בשביל עבודתו יתברך וכו'." עיי"ש.

וכתב על זה ב'ביאור הליקוטים' [תנינא תורה ה אות טז]: "מבואר מדברי מורנ"ת בהלכות יום כיפור שעל זה המאמר, קשר נפלא, שבהשלת החכמות וסילוק המח כדי לעבוד בפשיטות, ושליכם ונסתלקים עי"ז ממילא חלקי המוח שבטיפת עשוי ושימעאל הנמצאים שם, אשר הנהגתם וטבעם בתכלית ההיפך, לבלי להתנהג רק בחכמות ולא בעבודתו, ולא כן נפשות ישראל - והעיקר יחיד הדורות הנ"ל המתנהגים בהיפך ולסלק החכמות כנ"ל, עיי"ז בעצמו הם זוכים מזמן לזמן ומעת לעת להשגות החכמה והמוח כפלי כללים כמבואר בפנים".

[ובענין זה ע"ע אור גנוז, לר' שלום משאך, ח"ב מאמר ל"ה, שהרחיב לבאר דרך הבעש"ט ותלמידיו שעסקו בריבוי עבודת השי"ת, בסור מרע ובעשה טוב, אפי' כשהוא לפעמים לכאורה על החשבון של ריבוי לימוד התורה, ושגם בש"ס מצינו כמה מקומות שהגדילו מאד מעלת החכמים והצדיקים שהלכו על דרך זה, עיי"ש; ע"ע בעל שם טוב עה"ת, פ' ואתחנן אות כו, הובא בדרך חסידים ערך יראה ועבודת ה' אות קמ; ע"ע חתם סופר עה"ת, פ' שופטים עמוד עד, ד"ה והאישי].

פעל שלא יהיו שכחים עור' עליילות דם'

יא. ביאור הליקוטים [מהדורות תרצ"ה]. לאחר הקדמה ראשונה, הובא בשיח שרפי קודש (הדחת ח"א אות קכז): "שמעתי מאבי בשם מוהרנ"ת ז"ל בזה הלשון: שהאריז"ל המתיק גזירת שמד, והבעל שם טוב המתיק גזירות עליילות דם' שלא יהיו שכחים עור, ואדוננו מורנו ורבונו ז"ל המתיק יותר מכולם, להמתיק גזירת הרציחה וההריגות השייכים לגזירת גוג ומגוג, שהיו שכחים מאד בדורות הקדמונים: כי גם אחר האריז"ל היתה גזירת שנת ת"ח, ואחר הבעל שם טוב ז"ל היתה גזירת שנת תקכ"ח בהרג רב ועצום מהרוצח גאנטיע ימח שמו וזכרו, אשר סיבב והחריב עיירות רבות כנודע, ובפרט בעיר אומאן, אשר אדוננו מורנו ורבונו ז"ל בחר לו בשביל זה מקום קבורתו שם, ומיד שירדה נשמת אדוננו מורנו ורבונו ז"ל נמתקו ונתבטלו גזירות הרציחות של גוג ומגוג כנ"ל; עד שיבוא הגואל צדק שאנו מחכים ומקוים אליו, אשר ימתיק ויבטל כל הגזירות במהרה בימינו, אמן, [ועדיין יש לבאר על פי שיחות בעל פה כוונת הענין]".

א.ה. ככוונת שיחה מופלאה זו, עיי' מבוא לביאור הליקוטים עם פירוש 'באר אברהם', ובשיח שרפי קודש [שם] בהערות.

התורה 'בעובדא ובמעשה', כל אחד כפי דרכו, בד בבד עם עוצם השקידה וההתמדה בלימוד התורה"ק, כנודע.

ובענין זה, עיי' ליקוטי מוהר"ן [תנינא תורה ה אות טז]: "כי צריך שיהיו מעשיו מרובין מחכמתו, ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, ועל כן צריכין לסלק כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות בלי שום חכמות, לא מיעבא חכמות של שטות של סתם בני אדם, אלא אפי' חכמות גגורות, אפי' מי שיש לו מח גדול באמת, כשמגיע לאיזה עבודה הוא צריך להשליך כל החכמות, ולעסוק בעבודתו ית' בפשיטות, וצריך אפי' להתנהג ולעשות דברים שנראה כמשוגע בשביל עבודת ה', בבחי' באהבתה תשגה תמיד, שבשביל אהבת ה' צריכין לעשות דברים הנראין כשגעון כדי לעשות מצותיו ורצונו יתברך, כי צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט בשביל עבודת ה' ומצותיו ית', ולא דוקא מצוה' ממש, אלא כל דבר שיש רצון הש"י נקרא מצוה, כי יש תרי"ג מצות, ואלו ה'תרי"ג מצות' יש להם ענפים רבים, וכל דבר שיש בו רצון הש"י, שעושי בו נחת לאביו שבשמים, הוא בחי' מצוה', וצריך לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות איהו רצון ונחת להש"י וכו', עיי"ש.

וכתב בליקוטי הלכות [יום הכיפורים הלכה ב אות ג, מיוסד על תורה הנ"ל]: "העיקר להמשיך הדעת אל הלב בבחינת יודעת היום והשבות' וכו' כנ"ל, היינו כשזוכה לאיזה דעת ימשיך הדעת אל הלב ויסתכל היטב בעצמו אם מעשיו עולים יפה כפי חכמתו, ואם לבו שלם עם ה', שיתבטלו כל תאוות וחמדת הגוף כל מה שלב האדם חומד, כולם יתבטלו נגדו יתברך, ולא יהיה לו שום תאוה וחמדה כלל רק להשם יתברך, כי כך יפה לו כפי הדעת שזכה עכשיו להכיר בגדולתו יתברך, וישתדל עכשיו לעבוד את ה' במצוות מעשיות ועבודות דקדושה, באופן שיהיו מעשיו מרובין מחכמתו, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וכמבואר לעיל במאמר הנ"ל שצריכין להשליך את כל החכמות ולעבוד השם יתברך בפשיטות גמור, נמצא, שכל מה שזוכה לדעת יותר ולהכיר יותר בגדולתו יתברך, הוא ממשיך בכל פעם הדעת אל הלב והגוף להשתדל לעשות מעשים טובים ועבודות דקדושה כפי הדעת שזכה עכשיו, וכל מה שיש לו דעת יותר - עובד ביותר, ועושה מעשים טובים ביותר בשביל השם יתברך, בפשיטות גמור בלי שום חכמות, ואינו נמשך אחר חכמתו להיות נשאר עם החכמות לבד ח"ו בלי עבודת ח"ו, רק עיקר חכמתו הוא להשליך החכמות. והיינו כ"ל מה שזוכה ליותר חכמות ומכיר ביותר אותו יתברך, הוא משתדל בכל פעם יותר לעבוד אותו יתברך בפשיטות בעבודת בלי חכמות, כי זה עיקר עבודתו

כאשר בני ישראל באו למדבר סיני היו מלאים בחלישות הדעת. הם חשבו לנפשם: מי יאמר שיוכלו לעמוד בקיום התורה ובאיזה עזות מצח יבואו לבקש לקבל את התורה?! אבל השי"ת חיזק אותם, ואמר להם: הביטו וראו כי כבר עזרתי לכם המון עד עתה בחסד חנינם בכל ימי צאתכם ממצרים, וראוי לכם לבטוח גם עכשיו ולקבל עליכם עול תשובה; "אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ" (שמות ט).

ובני ישראל אכן קיבלו את הדברים ובטחו; הם בטחו בשמו הגדול יתברך, שם החסד שאין לו הפסק, "בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך". וזה משמש עבורנו למורה דרך, שגם אנו בבואנו לקבל גם השנה מחדש את השפע של כח קיום התורה, הרי על אף שאיננו זכאים, עלינו להתאזר בבטחון ולהודות על כל הנקודות הטובות והחסדים הרוחניים שזכינו להם במשך השנה כולה בחסד חנינם, על אף שאנו לגמרי בלתי זכאים, ומכך זה לעורר בטחון ועוז ותעצומות לגשת אל הקודש.

פליאה נשגבה, כי כפי שנודע שהשם 'אלקים' הוא מה'ז' שמות שאינם נמחקים וכו', ועתה למה לא קראה התורה את העבודות רזות' בשם 'אלילים' וכו' רק במקראות מיוחדות, וברובם ככולם סיבבה עליהם את השם 'אלהים' עד שהוכרחה לצרף לזה את מלת 'אחרים' וכו', אבל כמה אמת ונכון לימודי הנסתר והפנימיות שבתורה, אשר זכינו מימי רבי שמעון בר יוחאי ז"ל והלאה - אשר בהם סללו האר"י ז"ל, והבעל שם טוב ז"ל, ורבינו ז"ל, וכל המקובלים וההולכים בדרכיהם, ובהם לבד נתיישרים ונתפרשים כל הפליאות שבתורה שבכתב, ובתורה שבעל פה, כמו בדבר השם 'אלקים' הנ"ל, שמה שקראה התורה להעבודה זרה בזה השם - הוא בסיבת היניקה המגיע להטוואה מהשם אלקים דקדושה בעצמו, ולולא זאת - לא היה יכולת כלל להתנות הטעות והמבוכות של העובדי עבודה זרה והכופרים, ולהסתיר ולהעלים את הבורא והמנהיג לכל נברא ונוצר, עיי"ש.

נקודת דרך ההסידות - 'קיום התורה בעובדא ובמעשה'

י. כוכבי אור [אנשי מוהר"ן אות ב]: "אח"כ נתקרב [מוהרנ"ת ז"ל] לתלמידי המגיד ז"ל שהיו עדיין בעולם, הלא המה הרב הצדיק רבי זוסיא ז"ל, והרב הקדוש רבי ברוך זצ"ל, והצדיק רבי גדליה מליניץ ז"ל, והרב הצדיק רבי שלום זצ"ל מפראבישט, ושאר גדולים; ומאז נתעורר ונכסף יותר לקיום התורה בעובדא ובמעשה, כי בדבר הזה נתעלו יותר הצדיקים והקדושים הנ"ל, שהיו מצד הבעל שם טוב והמגיד זכר צדיקים לברכה".

א.ה. כן הוא הנוסח בספר 'כוכבי אור' [אנשי מוהר"ן] שיצא לאור עי' רבי אברהם בעצמו, בשנת תרנ"ו, פעיה"ק ירושלים תובב"א, אמנם במהדורות אחרונות [אשר הוכנסו בהם כמה וכמה שיבושים, כאשר כבר עורר על זה הרבה ר' לוי יצחק זצ"ל, ואכ"מ], שונה מ"בעובדא ובמעשה" - ל"לעובדא ולמעשה", שאין לו פירוש כל כך, כי בוודאי שאר הצדיקים שלא זכו לאור רבינו הבעל שם טוב זצ"ל, היו ג"כ מקיימים את כל התורה כולה 'לעובדא ולמעשה', אולם כפי הגירסא שבמהדורת תרנ"ו: "בעובדא ובמעשה", מובן היטב, כי אכן אצל הצדיקים שהתנגדו על הבעש"ט זצ"ל, היה העיקר וההדגשה להרבות ככל שיותר בלימוד התורה"ק כידוע, ולכן המעיטו בעשיית 'עבודות' שהם מצד התקדשות ומידת חסידות, מאחר שגורמים למעט קצת מהלימוד, משא"כ אצל תלמידי הבעש"ט והמגיד זצ"ל היו עוסקים יותר בקיום

חג השבועות

לרגל חג השבועות מתן תורתנו והיולות אור שבעת הימים מראי הבעל שם טוב ז"ע, הנו מביאים לקט קצר מדברי הבעל שם טוב על מעלת וקדושת התורה

כל התורה כולה נכללת בתיבה אחת

עשרת הדברות כולל כל התורה, כמו שביאר רבינו סעדיה גאון. וכפי שנכללה כל התורה כולה בעשרת הדברות, כך נכלל כל התורה כולה בתיבה אחת (שבכל אות יש אלפים ורבעות אותיות על ידי המילוי ומילוי דמילוי עד למעלה).

בעל שם טוב פרשת יתרו את ח ומקור מים חיים ו

רק חכמת התורה מזככת את הנוף והנשמה

גם עבדך נזהר בהם (תהלים יט, ב). פירוש, כמו שכתב השל"ה בשם מהר"ם פדאוה ז"ל (מסכת שבועות ערך מעלת עושיה ומקיימה), ד'נזהר' יש לומר לשון 'זוהר' הרקיע, כי כל התחכמות האנושיות אינם מזככים את האדם, לא גופו ולא נשמתו, כל שכן חכמת הפילוסופיא אשר עליה נאמר (עיי' משלי ב, ט) כל באיה לא ישיבון ולא ישיגו אורחות חיים. (ושם ה, ג-ד). כי נופת תיטופנה וכו' ואחריתה מרה כלענה וכו' כי שחה אל מות ביתה וכו'. אבל חכמת התורה הקדושה מזככת הנוף והנשמה. כי על כן אדם הראשון קודם חטאו אמרו רז"ל (ויקרא רבה כ, ב) עקבו היה מכהה גלגל חמה, כי חמה נבראת לשמש העולם והוא נברא לשמש את קונו, ועל ידי מה היה אור זהרו על ידי עסקו בתורה.

ומהו 'עבדך נזהר בהם', לשון 'זהר הרקיע' פירוש התורה מזככת הנשמה והנוף 'בשמרם', על ידי שאני שומר התורה בקדושה, 'עקב רב' פירוש, אפילו העקב יכול להיות רב כמו עקיבו של אדם הראשון שהיה מכהה גלגל חמה.

כתר שם טוב עמוד נד

תכלית התורה והמצוות להיות מרכבה לשכינה

הנה בנין המשכן נכתב בתורה ונשנה אף על גב דיש לומר מאי נפקא מיניה מאי דהוה הוה, אלא הוא ללמד אותנו שכל גדול לעבודת הבורא ית"ש, איך יוכל האדם לעשות את עצמו מרכבה לקדושה עליונה. כי כל מה שגילה לנו הזוהר וכתבי האר"ז"ל מבנין העולמות העליונים והשמות של פרקי המרכבה ושל ראייה שמיעה ריח דיבור חג"ת נהי"מ והמוחין עליונים הוא, שהאדם בעשותו מצוה או לומד תורה או מתפלל יעשה עצמו מרכבה לקדושה עליונה גוף לנפש ונפש לרוח ורוח לנשמה ונשמה להקב"ה. כמ"ש (בתפילת נשמת כל חי) כי כל פה לך יודה עד וכל קומה לפניך תשתחוה פירוש וכל השיעור קומה לפניך תשתחוה.

כתר שם טוב עמוד נה

דרכי הדבקות בתורה מלימוד קניני הקידושין

הקב"ה נקרא איש, שהוא איש מלחמה, וישראל נקראין אשה. וזהו שכתוב (קידושין ב, א) האשה נקנית לבעלה, שיהיו נקראין אשתו כביכול, בשלושה דרכים, א' בכסף, בחינת חסד, ימי החסד שהקב"ה מסייעו בחסדו הגדול בתחילה ואז כוסף וחושק ומתלהב בתורתו ועבודתו יתברך, וזה נקרא גדלות ראשון, ואחר כך נסתכל זה, ונקרא ימי הקטנות, וגם שאינו כוסף וחושק, מכל מקום על צד הכרח צריך לדבק את עצמו בשם השם ואותיות הכתובים בספר שנקרא שטר בין באותיות התורה בלימודו ובין בתפלה כאשר קבלתי ממורי הבעש"ט זלה"ה זה שיש סגולה כו' (לבטל הדינים על ידי התדבקות בקדושת אותיות התורה והתפילה), עד שיחזור אחר כך להתענג בו יתברך על ידי שבאו המוחין בתורה ותפילה שנקרא בביאה שהוא זוגו ב' הנ"ל.

כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) חלק א' אות י

התורה היא השער לבית התפילה

מהבעש"ט זלה"ה מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים (בראשית כה, יז). וקשה דבשלמא אם היה אדם עומד לנגדו והיה אומר אין זה בית אלקים כי אם בית אכסניא היה שייך לומר בלשון זה אין זה כי אם בית

לעתיד יתגלה שכל התורה מדברת משמותיו יתברך

איתא (במדרש ויקרא רבה ג, א) לעתיד לבוא תורה חדשה מאתי תצא, וקשה, הא לא יחליף הא-ל ולא ימיר דתו, אלא שיפרש הסודות שבה ושדיבר הכל מן שמות הש"י ומבנין עולמות עליונים. ובכתר שם טוב (ה"ב דף כד) כתב זה לשונו, לפי שעתה נתלבשה התורה בסיפורי מעשיות כגון דלבן ובלעם, ולעתיד לבא יפרש איך דיבר הכל מאתו ית"ש ומבנין עולמות העליונים והתחתונים, וזהו שאמר תורה חדשה מאתי תצא, היינו שאפרש לכם הפירוש איך הכל מדבר מאתי.

בעל שם טוב בר לה בראשית ובמקור מים חיים כח

כשלומד עד שמבין ע"ז ממתק דינים

המחשבה נקרא אין וכשמקשר המעשה שהוא [מלכות] השכינה הנקרא אני עם המחשבה הנקרא אין, אזי מבטל כל גזירות קשות ורעות. וכן כשלומד ואינו מבין הוא מלכות ואחר כך כשמבין הוא מקשר מלכות עם בינה. ומשמע כאן, שגם בזה אפשר לבטל גזרות קשות ורעות כשטורח להבין פשט דברי הלימוד ופירוש מילות התפילה. מלכות נקרא דיבור וכוונה נקרא בינה, וכאשר מחבר שני בחינות אלו בין בעסק התורה או התפילה דהיינו הדיבור עם הכוונה אז מחבר ומקשר מלכות עם הבינה בסוד (שיר השירים ג, ט) מי (בינה - מחשבה) אצת (מלכות - דיבור) עולה מן המדבר.

מקור מים חיים עמוד התפילה חח

רק ע"י התורה יבוא לרדקות

האמונה ודבקות הכל ענין אחד, ואי אפשר לבוא למדת הדבקות כי אם שיקיים כל התורה כולה.

מקור מים חיים פרשת לך אות מ

מוכרח המין האנושי העוסק בתורה ועבודה

כתב הרמב"ם כי מוכרח המין האנושי העוסק בתורה ועבודה, כשפורש מהתורה לעסוק בעסקי עולם הזה, אי מוכן האדם ההוא לפגעי הזמן (תולדות יעקב יוסף בהקדמת הספר).

מקור מים חיים פרשת וישלח אות ב

ע"י לימוד התורה יוכל לברר אם הוא מתכוון באמת לשם שמים

במעשה פנור כיוונו לשמים (ואם כן למה נעשו). וצריך לומר שבאמת צריך ישוב רב וגורל אם הוא לה' או לעזאזל וכו' שיתבודד ויעסוק בתורה להיות מתון ואי (בראשית א, י) ואמר אלקים יהי אור, רצה לומר שיאיר ה' עיניו על ידי אור התורה אם לעשותו או לא.

בעל שם טוב פרשת בא אות א

ברכת התורה "זה הערב נא" שיוכה למים המתוקים שבתורה

איתא בספר ברית מנוחה, כי כשרואים איזה תלמיד חכם שיצא חוץ לשיטה ר"ל, ועושה שלא כהוגן, בוודאי שתה מן המים המרים, ע"כ. והנה להבין זה הוא ענין רב, אך על פי פשוטו יש להבין זה, כי בתורתנו הקדושה יש מים מתוקים ומים המרים, וראה שכל התנאים והאמוראים והצדיקים מימות משה רבינו עליו השלום ושיהיו עד שיבוא משיח, כולם לומדים מן התורה דרך ישיכון אור לעבודת הבורא יתברך שמו, ולהיפך כל האפיקורסים ימח שמם מביאים ראייה מן התורה עצמה להיפוך וכו'. ועל פי זה תבין מאמר חז"ל (נדרים פא, א) מפני מה חרבה ירושלים על שלא ברכו בתורה תחילה. ואמר הבעל שם טוב ז"ל היינו שלא ברכו ברכת והערב נא, שהיא ברכה ראשונה שמברכין על התורה בבוקר, והוא פלא, ועל ידי הנ"ל הוא מובן כי צריך להתפלל על זה, כמו שאמר הוא ז"ל כי התורה הוא סוד אדם שלם, ויש בה מים מתוקים ומים המרים, וצריך להתפלל ולבקש על זה מאת הש"ת שיטעום בתורתו טעם המים המתוקים והערבים, וזהו ברכת "זה הערב נא".

בעל שם טוב מסעי ד ומקור מים חיים שם אות ה

אלקים ולא כמו שאתה אומר, אבל כיון ששום אדם לא היה עומד לנגדו להכחישו, מהו הלשון אין זה כי אם בית אלקים, היה לו לומר מה נורא המקום הזה ודאי זה בית אלקים. ופירש על פי הגמרא (שבת לא, ב) מכריז ר' ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד. ופירש להתורה הוא בית שער ליראה, והנה ידוע שיעקב היה נטמן בבית עבר י"ד שנה ועסק בתורה קודם שהלך לחרן, והנה כל הי"ד שנה לא הרגיש ריאה כזו שהרגיש כאן בהר המוריה מקום בית המקדש, על כן אמר כך, מכח שאני רואה מה נורא המקום הזה אני גוזר ואמר אין זה כי אם בית אלקים, זהו עיקר הבית והדרתא כמו (ישעיה נז, ז) ביתי בית תפילה, וזה פירוש, תלמודי שבידי מבית עבר, הוא שער השמים לבד ותרעא לדרתא (והדרתא עצמו הוא היראה).

כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) חלק ב' אות טז

משה שהיה בחינת מ"ה זכה שניתנה תורה על ידו

ידוע מא"ז הבעש"ט זלה"ה שגאווה נקרא עבודה זרה, וכל הכופר בה נקרא יהודי (עיי' מגילה ג, א). ומשה רבינו ע"ה היה עניו מאוד מכל האדם, שהיה בחינת מה, והוא הו"ה (עיי' תיקוני זוהר קא, א) והתפשטותו, ולכן ניתנה התורה אליו, כי (משלי כד, ד) בדעת חדרים מלאון, ועל ידו נתמלא הו"ה בעשר אותיות, להאיר בעשר מאמרות שורש של כל התורה, רמ"ח מצוות עשה וס"ה מצוות לא תעשה, וזה זכה על ידי שהיה בחינת מה, וזהו (בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב, לגנוז (עיי' זוהר חלק א מה, ב), ושמעתי בשם אא"ז הבעש"ט זלה"ה היכן גנזו בתורה.

מדרש ריב"ש טוב דגל מחנה אפרים

סיפור - הבעש"ט רואה למרחקים בכח התורה

עובדא כיצא בזו שהייתה אצל רבי ברוך מקאמינקא ששלח שוורים לדרך והיה מתיירא שלא יפלו ליד בעלי מלחמה היוונים, כדרך שגזלו שוורים יש בעל סוחרים אחרים, ושלח את רבי יוסף מקאמינקא אל הבעש"ט, ואמר לו הבעש"ט למה לא אמרו לי בעת ששלחו את השוורים, והייתי משגיח עליהם, ואחר כך פתח את ספר הזוהר ועייין בו, ואמר אני רואה את השוורים שלא גזלו אותם, ושאל רבי יוסף אותו: וזה כתוב בזוהר? והשיב לו, זהו מה שאמרו חז"ל (מדרש רבה על פסוק בראשית א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב וגנוז, כי באור של ששת ימי בראשית היו יכולים להסתכל מסוף העולם ועד סופו, וגנוז בתורה, ומה שאמרו שגנוז לצדיקים לעתיד לבוא, היינו לצדיקים שעתידיים לבוא בעולם. וכל מי שזוכה למצוא בתורה את האור הגנוז, מסתכל בו מסוף העולם ועד סופו, וכי סבור אתה שהשוורים לבד ראיתי וכו'.

מקור מים חיים בראשית אות כג

תורת הש"ת היא עדיין תמימה שלא נגעו בה כלום

מאמר הבעל שם טוב כי אור הגנוז עדיין הוא תמים, שלא הגיע לו שם אדם כי אם מעט מזעיר כמו שנאמר (תהלים יט, ח) תורת ה' תמימה, פירוש בחינת התורה שנקראת על שם הש"ת ולא על שם משה, תמימה שעדיין לא דרכו בה רבים ולא באו לזו המדריגה.

ובספר תולדות אהרן פרשת בשלח איתא זה לשונו, שמעתי בשם הרה"ק הבעש"ט ז"ל תורת ה' תמימה שכל התורה הוא רק שם הו"ה עכ"ל.

ובסוף ספר אמרות טהורות [מקאברין] כתב וזה לשונו, בשם הבעש"ט ז"ל תורת ה' תמימה, זיא איז נאך גאהר גאנץ, אשר לא נגע בה שום אדם אף בקצונו של יו"ד, ועד הנה תמימה לגמרי.

ובספר ליקוטים יקרים בשם הרה"ק רבי מנחם מענדל מפרעמישלאן ז"ל שאמר על דרך צחות, שנתורת ה' דייקא תמימה שעדיין לא נגע אדם באפס קצהו, כי לומדים רק חיצונות התורה, שאין במחשבתם להתדבק בהש"ל להיות לו מרכבה ולירא ממנו ולאבהה אותו על ידי התורה.

בעל שם טוב בראשית לו ובמקור מים חיים כז

לברך על מזוזה שלא בשעת קביעתה

כל הברכות הם בשעת קיום המצוה

השבוע למדנו **בשולחן ערוך** (סימן ט) שאין מברכים 'על עשיית ציצית' בשעת הטלת הציצית לתוך הטלית, רק בשעת לבישת הטלית עם הציצית מברכים 'להתעטף בציצית' או 'על מצות ציצית'. והטעם, לפי שמי שיש לו בגד ד' כנפות בארון אין עליו שום מצוה להטיל בו ציצית, ורק ברגע שאדם לובש בגד של ד' כנפות חל עליו חיוב להטיל בו ציצית, ונמצא שקיום המצוה הוא רק ברגע הלבישה ולכן מברך בשעת הלבישה.

ענין זה אנו מוצאים גם **בשולחן ערוך הלכות סוכה** (סימן תרמ"א) שאין מברכים בשעת עשיית הסוכה 'על עשיית סוכה', שאין עשיית הסוכה גמר מצוותה, ורק בשעה שיושב בה ומקיים המצוה מברך 'לישב בסוכה'.

וכן הוא לשון **הרמב"ם** (הל' ברכות פ"א ה"ח): 'כל מצוה שעשייתה היא גמר חיובה מברך בשעת עשייה, וכל מצוה שיש אחר עשייתה ציווי אחר אינו מברך אלא בשעה שעושה הציווי האחרון. כיצד, העושה סוכה או לולב או ציצית אינו מברך בשעת עשייה אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות סוכה או לולב מפני שיש אחר עשייתו צווי אחר. ואימתי מברך, בשעה שישב בסוכה או כשינענע הלולב או כשיתעטף בציצית'.

אימתי לברך על העטיפה

מצינו נידון בפוסקים באיזה רגע נחשב התחלת קיום המצוה של ציצית, אם תיכף בהתחלת העטיפה כבר מקיימים מצות ציצית, או רק בגמר העטיפה לאחר שנתכסה בה ראשו ורובו. ונפקא מינה, אימתי הוא הזמן הנכון לברך על עטיפת הטלית, קודם העטיפה או בשעת העטיפה לאחר שהתחיל להתעטף בה; שהרי אם רגע התחלת קיום המצוה הוא רק לאחר שכבר נתכסה בה ראשו ורובו, נמצא שאם מברך קודם העטיפה הרי זה 'עובר דעובר' לעשייתו, אבל אם רגע התחלת קיום המצוה הוא תיכף בשעת העטיפה אפשר לברך קודם לעטיפה.

בשערי תשובה (סימן ס"ב) ו**בגליון רבי עקיבא איגר** (שם) מובא כמה שיטות בזה, ולמעשה הכריע **המשנה ברורה** (סימן ס"ב) שלכתחילה יש לברך קודם העטיפה כשהטלית מופשט ואוחזים אותו ביד ומוכן להתעטף, אבל אין להקדים לברך בשעה שעדיין הטלית מקופלת שזהו 'עובר דעובר'. וכן הוא **בסידור הרב בעל התניא**.

אימתי לברך על קביעת המזוזה

המגן אברהם (סימן יט סק"א) כותב שאפשר להשוות ברכת מזוזה לברכת ציצית, שכמו שבציצית אין מקיימים המצוה רק בשעת לבישה, כך גם במזוזה אין מקיימים את המצוה בשעת קביעות המזוזה אלא רק כשדרים בתוך הבית, שאדם שיש לו בית ואינו

דר בתוכו אין לו שום מצוה לקבוע שם מזוזה, דמצות מזוזה היא חובת הדר ולא חובת הבית. ועל פי זה כתב שאין לברך 'לקבוע מזוזה' רק אם קובעים את המזוזה בשעה שכבר דרים בתוך הבית, והקובע מזוזה לפני זה הרי זה כמטיל ציצית בבגד שאינו לבוש בו שאינו יכול לברך 'על עשיית ציצית'.

קבע מזוזה ואחר כך נכנס לדור

המגן אברהם (שם) מוסיף עוד לדמות מזוזה לציצית, ומחדש שמי שקבע מזוזה בבית קודם שדר בתוכו, אזי כשנכנס לדור בתוכו צריך לברך 'אשר קדשנו במצותיו וציונו לדור בבית שיש בו מזוזה', וטעמו, שכשם שמברכים על הטלית בשעת לבישה 'להתעטף בציצית', כיון שברגע הלבישה חל עליו החיוב, הגם שמעשה קביעת הציצית לתוך הטלית היה מקודם. הוא הדין במזוזה, אם מעשה קביעות המזוזה היה קודם זמן החיוב, אפשר לברך בשעת כניסה לדירה, לפי שברגע זה חל עליו חובת המזוזה.

שובר דירה שקבוע בה מזוזה

הגאון רבי עקיבא איגר (שו"ת סימן ט) מוסיף עוד על דרך זה שאם חל חיוב מזוזה חדשה על האדם, צריך לברך עליו בשעה שנכנס לבית גם אם אינו קובע המזוזה בפועל. ומטעם זה כתב ששובר שנכנס בדירה שיש שם מזוזה כבר, חייב לברך על המזוזה שנכנס לדירה, אפילו אם אינו קובע מזוזה חדשה, שזהו מצוה חדשה לו בבית זה, דמזוזה היא חובת הדר. ומסיים: 'אף שהוא פשוט, כמדומה אין נזהרים בזה, ומצוי לשכוח'.

נסע מביתו לכמה ימים

ומוסיף עוד **הגאון רבי עקיבא איגר** (שם), דלפי זה, מי שנוסע מעירו לכמה ימים, אזי כשחוזר לביתו צריך לברך על המזוזה, שהרי כשלא היה בדירתו לא היה עליו חובת מזוזה וכשחזר חל עליו חיוב חדש. והרי זה דומה למי שמפסיק יוצא באמצע החג מסוכתו שמברך שנית 'לישב בסוכה' כשחוזר, וכן מי שפושט טליתו על דעת שלא להתעטף בו מיד שחוזר ומברך 'להתעטף בציצית' כשלוכשו.

אכן בעצם סברתו נחלקו עליו **הרבה אחרונים**, ולדעתם מי שנוסע מביתו אפילו להרבה זמן אינו חשוב היטח הדעת והפסק לגבי מזוזה (עי' עין יצחק י"ד סי' לא ועוד).

שכח לברך בשעת קביעות מזוזה

דין זה נוגע גם למי ששכח לברך בשעת קביעות המזוזה, אם יכול לברך אחר כך. ו**בשו"ת אשדות הפסגה** (י"ד סימן ט) כתב: בידי הוה עובדא ששמתי מזוזה בביתי ובחומותי ושכחתי שלא ברכתי בשעת קביעתה, ואחר עברו ימים נגשתי שלא ברכתי, ונסתפקתי אם אברך. ושאל שאלה זו **לרבי יונה נבון זצ"ל** והשיב לו שיכול לברך דמצות מזוזה הוא **המשך בעמוד ט"ו**

עטיפת טלית בתפילת ותיקין

ואין חוששים שיאמרו שעושים כן לשם מצוה, לפי שידוע שעושים כן להיות כדוגמת המלאכים. וכן באמירת סליחות לובש החזן טלית שהכל יודעים שעושה כן משום כבוד השכינה כשאומר י"ג מידות. וכן מובא **במשנה ברורה** שאם אין לחזן בגד עליון יכול לילך עם הטלית גדול, שניכר שעושה כן לכבוד הציבור. והוא הדין שיש לומר כי מי שלובש טלית קודם התפילה בשביל שמכין את עצמו כבר לתפילת שחרית ורוצה שיהיה עליו מעכשיו שמתחיל להתפלל עד שיאיר היום, הרי זה ניכר שעושה כן לצורך היום ולא לצורך הלילה ואין בזה חשש.

ב. השערי תשובה (שם סק"ג) הביא בשם **האר"י ז"ל** ובשם המקובל הקדוש **מהר"י גיקטליא ז"ל** שיש להיזהר שלא ללבוש 'טלית גדול' בלילה והיו חוששים מאד בדבר זה. ו**בספר אשל אברהם** (אפנהיים) כתב בשם המקובלים שהמתעטף בטלית גדול לעת ערב מעורר דינים. ואפשר שחשש זה הוא רק בתחילת הלילה שהיא עת התעוררות הדינים, אבל באשמורת הבוקר שהיא עת התעוררות הרחמים אין חשש זה, כי כן הוא המנהג שהחזן מתעטף בימי הסליחות בטלית גדול לעורר רחמים. אמנם **בספר משנת חסידים** (סליחות פ"א) ראינו שכתב שעל פי קבלה נכון לומר סליחות בלא טלית גדול כי אסור להתעטף בו בלילה, אכן גם לשיטתו כנראה שאחר העלות השחר אין חשש זה.

ג. הט"ז בהלכות סליחות (סי' תקפ"א סק"ב) כתב שבאשמורת הבוקר בימי הסליחות לא יתעטף החזן עם טלית השייך לו לפי שמכניס את עצמו לספק ברכות בחינם, דלשיטת **הרא"ש** צריך לברך על הטלית ואינו מברך. ולכן ישאל טלית אחר מחברו ויתעטף בו, וכך ירויח שיכול להתעטף בטלית שאינו צריך לברך עליו לכל הדעות טלית שאולה פטור מציצית. ולפי זה יש לומר שגם בנדון דידן, שאין להתעטף עם הטלית קודם זמן העטיפה, דלמה לו להכניס את עצמו בחינם למצב של ספק ברכות, ועדיף המתין עד הזמן ולברך אז לכל הדעות.

ואפשר לחלק, שהט"ז מחמיר רק באמירת סליחות, שבזמניהם היה החזן מפסיק הרבה שאם היה מתעטף בטלית שלו זה היה ללא ברכה כלל. אבל בנידון דידן שמתעטף עם הטלית והולך עם זה עד זמן העטיפה ואז מברך עליו, יש לומר שהברכה חל על כל הלבישה בין שלמפרע ובין שלהבא.

ואפשר שאף שאין טעם ברור להחמיר, כיון שמתעטפים ביחד בציבור ואין כל אחד יודע ההלכה, ויהיה כאלו שיברכו קודם הזמן, לכן ממתנים ללבוש ביחד כדי לוודא שאפשר כבר לברך על הטלית. ובכל אופן מי שכן התעטף קודם הזמן כתב **הפך החיים** (סימן ז) שעדיף לעשות עטיפה מחדש בבוא הזמן, מכיון שמברכים 'להתעטף' והעטיפה של קודם זמן העטיפה אין עליה שם עטיפה.

בחג השבועות לקראת תפילת ותיקין נוהגים להמתין עם עטיפת הטלית עד 'זמן עטיפת טלית' המופיע בלוחות, ואלו שרוצים להתפלל במתינות כראוי יואות ליום הקדוש הזה מתחילים בדרך כלל קרבנות ומזמורים קודם זמן עטיפת הטלית בלי הטלית, וכשמגיע הזמן מפסיקים באמצע ומברכים על הטלית ומתעטפים. ויש להסתפק אם מי שרוצה להתעטף כבר בתחילת התפילה יכול ללבוש את הטלית בעוד ל"ל בלי ברכה, וכשיגיע הזמן יכול לברך עליו, או שאין נכון לעשות כן.

ואקדים שבעיקר הדין יש מחלוקת ראשונים, אם מי שלובש טלית המיוחד ליום בלילה מקיים מצות ציצית או לא; לדעת **רש"י והרמב"ם** אין מקיימים מצות ציצית בלילה לפי שנאמר 'וראיאתם אותו' ובלילה אי אפשר לראות. ולדעת **הרא"ש** רק כסות המיוחד ללילה פטור, אבל כסות המיוחד ביום חייב בציצית אפילו בלילה. ולמעשה נפסק **בשולחן ערוך** (סי' א) שיש להחמיר כשני השיטות, ולכן מי שמתעטף עם טלית בלילה חייב להטיל בה ציצית מספק אבל אינו יכול לברך עליה, דספק ברכות להקל.

ולכל הדעות לא מצינו שיש איזה מניעה ללבוש ציצית בלילה, ואדרבה לדעת **הרא"ש** יש ענין ללבוש ציצית גם בלילה כדי לקיים המצוה גם בלילה. וכן כתב **בגליון רבי עקיבא איגר** (שם) שמתעם זה יש ללכת עם טלית קטן כשקורים קריאת שמע ופרשת ציצית במעריב כדי שלא יאחזקו עדות שקר בעצמו. וכן מובא בשם **האריז"ל** (שעה"כ ערבית דרוש א) שאין להסיר הטלית קטן בלילה. ואין זה כתפילין שאסור חז"ל ללבוש בלילה משום שצריך גוף נקי וחששו שמא יפייח בהם.

וכן מפורש גם בדברי **הרמ"א בשולחן ערוך** (שם ס"א) שהלבוש טלית קודם העלות השחר לא יברך עליו בשעת הלבישה, רק כשיאיר היום ימשמש בו ויברך. ע"כ. הרי שאין שום קפיידא בדבר, ומי שרוצה יכול ללבוש טליתו קודם זמן העטיפה, ורק צריך להמתין לברך עד זמן עטיפת הטלית, שאז ימשמש בציצית ויברך.

אכן מצינו בשלשה מקומות שכתבו הפוסקים להימנע מללבוש טלית גדול בלילה, והם:

א. המשנה ברורה (סק"ד) הביא מה שכתב **הב"ח** שחזן שלובש טלית גדול בתענית צבור במנחה יש לו להסיר את הטלית כשמגיע 'לברכו'. וטעמו, דמאחר אין נוהגים ללבוש כיום טלית אלא לשם מצות ציצית, אם יהיה עליו בלילה יראה כאילו סובר דלילה זמן ציצית הוא. ע"כ.

אמנם חשש זה הוא רק בחזן שנשאר עם הטלית בלילה לאחר התענית שלא לצורך, דכיון שנשאר עמו ללא צורך הרי זה נראה כאילו לובשו לשם מצוה. אבל באופן שיש טעם למה הוא לובש את הטלית אין חשש זה, שהרי לובשים טלית בליל יום כיפור

הילולא דדוד מלכא משיחא

ולא בכדי מאריכים פסוקי התנ"ך לפרט בפרוטרוט, ובאריכות שאין לה אח ורע, את מצוקותיו של דוד, כי הלוא דוד המלך קיבל את שנותיו מאדם הראשון, כאמור, וכמו שאדם הראשון היה כלול מכל נשמות ישראל (שמות רבה ג), כמו כן דוד המלך היה כלול מכל נשמות ישראל, ועל כן עבר דוד המלך בכללותו את כל המעברים שעוברים על האדם בפרטיות, אשר כל אלו המעברים באים על האדם מחמת אכילת עץ הדעת טוב ורע, שנתערבו אז חלקי הקדושה בחלקי הטומאה וגם חלקי הטומאה בהקדושה, ומזה נמשך כל מה שעובר על כל אדם בימי חייו. ובכל מהפכה מן התהפוכות המתהפכות על כל אדם בכל מקום ובכל זמן עליו ללמוד מדוד המלך לרוץ ולברוח אל הש"ת, וזה עיקר הנסיון שמנסין תמיד את האדם, שיזכור מי מסובב עליו את כל הסיבות, ותכלית הכל שישבו אל המסובב ויתדבק בו בכל עת ובכל מקום.

וכן פירש מרן הבעש"ט הק' את דברי הזוהר הק' (ח"ב דף קעה): "לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בקודשא בריך הוא, ובמלכותא דבית דוד, דכתיב (שמואל ב' כ כ) אין לנו חלק בדוד, ולא נחלה בבן ישי, איש לאהלי ישראל, וכו'". ע"כ. וביאר הבעש"ט ז"ל (ע' מובא בבעש"ט עה"ת פ"ל דף אות לא), שענין 'דוד המלך' מרמז על השגחה פרטית, כי הלוא דוד המלך חי חיי אמונה תמיד, ובכל מה שעבר עליו האמין תמיד באמונה חושית שהכל מעם הש"ת, וכל שרדפוהו הבין שעליו לברוח אל הש"ת, נמצא שדוד מרמז לאמונה בהשגחה פרטית, ולזה אמר הזוה"ק שאילו היו כל בני ישראל חיים חיי אמונה כדוד המלך לא היו גולים.

ולהפליא, שאנו רואים בספר התהילים שחלק ההודאות גדול יותר מחלק הבקשות, ונמצא שלמרות כל צרותיו האריך דוד המלך ע"ה בשירות ובתשבחות יותר מתפילות ותחנונים (ועיי' בביאור הליקוטים על תורה ב', שמבאר שעיקר צריך להרבות בהודאה, כי זה מה שעומד נגד קליפת עשיו המפתה את האדם ומחליש את דעתו לחשוב שאין ה' שומע לתפילותיו, עיי"ש). ואף נקודה זו היא לנו לציון דרך שבכל מצב שנמצא האדם באשר הוא, וגם כאשר עוברות עליו צרות ומצוקות שונות ומשונות, עליו להודות יותר מאשר לבקש!

וזו הייתה מידתו של דוד המלך כל ימיו, לשמח את השכינה בשירה ניגון וזמרה, 'הללוהו בנגינת וקנור, הללוהו בתוף ומחול הללוהו במינים ונגינת' (תהילים קג), ובכח זה גופא המתיק בזה את כל גבורותיו לטובה, כי על ידי השמחה והנגינה ממתקים את הדינים.

ולפי האמור לעיל, שהמעברים שעברו על דוד לא בשעתו בלבד היו, אלא לדורות, מובן יפה מה שאמרו חז"ל (עבודה זרה ד): על המעשה דדוד ובת בעש: 'לא היה דוד ראוי לאותו מעשה, אלא להורות תשובה ליחיד', כי אכן מעבריו של דוד המלך באו לו כדי ללמד את כל אחד היאר להתחזק בכל המצבים, וכן ידע כל אחד בכל מצב שהוא, ואפי' אם חטא בעבירה הגרועה ביותר, ילמד מדוד המלך ע"ה לשוב אל הש"ת מכל מקום שהוא. [והגם שאמרו חז"ל (שבת נו): 'כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה', אף על פי כן הלוא החוטא שנכשל בחטאים ופושעים כשהוא לומד תנ"ך הוא מפרש את הדבר כפשוטו, וכל זה למה, כדי שישבו פשוט על העונות הקשים שלו].

ומסופר בגמ' (יומא כב): שלאחר המעשה של בת שבע נצטרע דוד ששה חדשים, ופרשו הימנו סנהדרין, ונסתלקה הימנו שכינה. ובתנא דבי אליהו (רבה פ"ב) איתא: 'עשרים ושתיים שנה נסתלקה רוח הקודש מדוד מלך ישראל, בכל יום ויום היה מוריד דמעות, ואוכל פתו באפר, אך עם

שרקד וכרכר לכבוד ארון ברית ה' שהעלה לביתו בעיר דוד, ולא הניחה לו להיכנס לביתו עד שקיפחה והשפילה את כבודו. בניו אף הם מיררו את חייו והשיבועוהו במרורים, החל מבנו **אמנון** ומבתו **תמר**, ו**אבשלום** בנו אשר מרד בו וביקש להורגו, ובסוף ימיו מרד בו **בנו אדוניהו** וישב על כסאו בעודו בחיים.

ולא די בזאת, אף גדולי התורה בדור ההוא, הצטרפו למחנה הרודפים והמתנגדים לדוד המלך, כמו **אביתר הכהן**, ו**יואב שר הצבא** שהמליכו את אדוניהו. ואילו **שמעי בן גרה**, ראש הסנהדרין (רש"י שמואל ב' טו ז'), פגש את דוד בברחו מפני אבשלום בנו ורגליו יחפות ולמרבה הצער קילל שמעי את דוד קללה נמרצת. וכן **דואג האדומי**, שהכתוב מכנה אותו 'אֲבִיר הָרָעִים' (שמואל א' כ ח) ודרשו חז"ל: אין אביר אלא אב בית דין, והיה נעצר תמיד לעסוק בתורה לפני ה', ושמואב עליו (סנהדרין קו) שהיה סופר את אותיות התורה, והשי"ת ככה עליו: 'איה שוקל ואיה סופר' - הלשין על דוד לפני שאול וגילה לו את מקום מסתורו. וכמו כן, **יונדב בן שמעה אחי דוד**, אשר היה 'איש חכם מאד' (שמואל ב' יג ג), הוא אשר יעץ לאמנון בן דוד לעשות את מעשהו הנלוו.

ובעת המרד של אבשלום בנו היו כל כלל ישראל לנגדו, ואז בא **מגיד לדוד** ואמר לו "הֲיֵה לִב אִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחֲרַי אֶבְשָׁלוֹם" (שמואל ב' טו יג), לא רק שבנו עצמו ובשרו מרד בו אלא שכלל ישראל גם כן מצטרפים לנגדו, ומובא ברש"י (תהילים קטז יא) על הפסוק "אֲנִי אֶמְרָתִי בְחָפְזִי כָּל הָאֲדָם כְּזָב" שדוד המלך אמר מזמור זה בעת שברח מירושלים מאבשלום בנו - גענואלד! כל ימי הייתי שומר על ישראל ומסייע להם וכל מה שעשיתי היה למען ישראל, וכולם רדפו אחריי ובגדו בי.

ומי היה זה שקירב את דוד במהלך מנוסתו מאויביו - **ברזילי הגלעדי**, שהגמרא אומרת עליו שהיה שטוף ביזמה (שבת קכב), ועל בניו ציוה דוד לשלמה שיהיו באוכלי שלחנו כמו שכתוב 'וּלְבָנָי בְרִזְלֵי הַגְּלָעָדִי תַעֲשֶׂה חֶסֶד וְהֵיוּ בְאֲכָלֵי שְׁלָחְנָהּ, כִּי כֵן קָרַב אֵלַי בְּבְרָחִי מִפְּנֵי אֶבְשָׁלוֹם' (מלכים א' ב ז).

ובוא וראה כיצד ביטא דוד המלך את מצבו, וקרא על עצמו: **'מי לי בשמים ועמך לא תפצתי בארץ'** (תהילים עג כה), ולפי פשוטו הדברים תמוהים והכתוב אומר דרשני, ורבים נלאו לפענח הפסוק ולפרשו. ומצינו ברבינו בחיי על התורה (דברים לב יא) שדוד המלך אמר בזה לפני הקב"ה: אין לי בשמים שום מזל או מלאך שימליץ עליי זכות, כי כולם לנגדי [!], ורק אתה הש"ת עומד לצדי, וכאשר אתה עמדי שוב לא אחפוץ ואזדקק לאף אחד בארץ!

כי אכן דוד המלך בכל צוקי מעבריו היה תמיד בורח אל הש"ת, וכמו שאמר (תהילים קטז ג-ד): **אָפְפוּנִי חַבְלֵי־מַוְנֹת, וּמִצְרֵי שְׂאוֹל מִצְאוּנַי, צֶרֶה וַיִּגְדֹּל אֲמָצָא, וּבָשֶׁם ה' אֶקְרָא, אִנְּהַ ה' מִלְטָה נַפְשִׁי!**

ולא הסתפק בקריאתו אל ה' ובתפילתו להיושע ממשטיניו ורודפיו, אלא אף היה בד ביד מרבה בהילולים ותשבחות כלפי מעלה, ובזה גופא היו נתמקקים דיניו, ועל זה אמר דוד (תהילים יח ד): **'מִהָלֵל אֶקְרָא ה', וּמִן אִבְנֵי אֲנֻשׁ'** ופירש רש"י שם: בהלולים אקרא ואתפלל לפניו תמיד, כלומר, אף לפני התשועה אני מהללו לפי שבטוח אני שאושע מאויבי. ומובא בזה"ק (ח"ב קז) שבעת ששיב דוד המלך על הארץ במצב שפל והתחנן להשי"ת לישועה, התבונן בעצמו, וכי רק לבקש ולהתחנן מהשי"ת אני צריך? הלוא עלי גם להודות לו ולשבחו! ומיד החל לומר שירות ותשבחות בעודו בצער ובצרותו, ועל שם כך נקרא דוד **'בדיחא דמלכא'**.

לא מצינו בכל התנ"ך אדם שעברו עליו הרפתקאות ונסיונות קשים ומרורים כל כך **כדוד המלך**. מלכתחילה אמור היה להיות 'נפל' שאינו בר קיימא כלל, וכל עצם קיומו היה רק בזכות **אדם הראשון** שחיסר שבעים שנה משנות חייו והעניקם לדוד (במדבר רבה י"ב).

עצם כשרותו להיות חלק מכלל ישראל היתה רפוייה ועומדת, מחמת היותו נכד לרות שבה מבני מואב האסורים לבוא בקהל, [כי ההלכה 'מואבי ולא מואבית' לא נתחזקה אלא לאחר שפקק בזה דואג האדומי, בשעה שדוד כבר נתגדל ונמשך למלך על ישראל (עיי' יבמות ע"ו)].

עוד בעודו ברחם אמו התקוממו עליו אביו ואחיו וחשבוהו למזמז, כמסופר במדרש (לקוט המכירי תהלים קיח כה), ובכל שנות נעוריו השתעבדו בו בני משפחתו והתנהגו עמו כבן השפחה, והיו משלחים איתו לרעות את הצאן, ולא הושיבו אותו לצידם בכל המסיבות המשפחתיות. הנוכל לתאר את הצער ועגמת הנפש אשר היו מנת חלקו של דוד בכל ימי שנות נעוריו.

ועד כדי כך הגיעו פני הדברים שכאשר הגיע **שמואל הנביא** לבית לחם וצויה **לש"י** לאסוף את בניו, כי הקב"ה בחר באחד מהם למלוך על ישראל, הביא אליו ישי את כל בניו, אך דוד לא הביא! ושמואל עצמו חשב תחילה ש**שליאב** בנו בכורו של ישי הוא המלך המשיח, ונאמר לו אז בנבואה (שמואל א' טז ז): **אֵל תֵּבֵט אֶל מְרֹאֶהוּ וְאֶל גִּבְהַת קוֹמוֹתוֹ וְגו', כִּי הֲאָדָם יִיָּאֵר לְעֵינָיו וְהוּא יִרְאֶה לְלִבִּי,** ופירשו חז"ל (פסיקתא זוטרתא דברים א' יז), ששמואל נקרא 'רואה', אך בדבר הזה אמר לו הקב"ה שאינו רואה!

שמואל ניסה למשוח את שבעת בני ישי, אך הקב"ה לא בחר בהם, ויתפלא שמואל וישאל את ישי: האם יש לך עוד בן? ורק בשעה זו הביא את בנו דוד הקטן, והכתוב מתאר אותו: 'והוא אֲדָמוֹנִי עִם יָפֵה עֵינָיִם וְטוֹב רָאִי, וּמוֹבָא שִׁמְוָאֵל חֶשֶׁשׁ לַתַּת לְדוֹד אֶת הַמְלוּכָה מִצַּד טִבַּע הָאֲדָמוֹנִיּוֹת שְׁבוּ, שְׂרוּמֵהוּ לְהַתְגַּבְרוּת הַדֵּינָיִם, אֲךָ תִיכַף נִמְלַךְ לִמְשַׁחוֹ אוֹתוֹ בַּהֵיחִתוֹ יִפֶּה עֵינָיִם וְטוֹב רֹאִי, שִׂידוּעַ לְרֹאוֹת נְכוּחָה כִּי הִכַל מָאת הַשִּׂי"ת וְאִין עוֹד מַלְבָּדוֹ, וּבִזְכוּת זֹאת יִמְתִּיק דוֹד אֶת כָּל הַדֵּינָיִם הַמְקִיפִים אוֹתוֹ.

ואכן, לחרדת כולם נבחר דוד להעלות לגדולה ולמלוך על ישראל, ואז נתגלה שכל החשדות שחשדו בו היו לשוא. ובאותה עת הודה ישי וקרא את הפסוק: **'אִבְךָ מִצְאֵסוּ הַבּוּזִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה' (תהלים קיח כב), ואף אחי דוד אמרו: 'מִאֵת ה' הָיְתָה זֹאת הִיא נְפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ' (שם כג).**

ומאז ולדורות, הייחוס הכי חשוב הוא זרע דוד, ורבים מגדולי ישראל, ובהם **מרן הבעש"ט ורבינו הנגמ"ח ז"ע**, התפארו בהתייחסותם לגזע הקודש של דוד המלך ע"ה (עיי' ליקו"מ תנינא ק).

וכידוע שהגאולה השלימה תבוא על ידי דוד המלך משיח ה', כי ממלכתו היא עד עולם, כמו שנאמר (דברי הימים ב' יג ד): **'הַלָּא לִכְךָ לָעֵת כִּי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִתֵּן מִמְּלִכָה לְדָוִד עַל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם לוֹ וּלְבְנָיו.'**

תלאותיו של דוד לא הסתיימו במשיחתו למלך על ידי שמואל, כי כל ימיו היו מלאים ורצופים ביסורי גוף ונפש ובצער וקושי ורדיפות מבית ומבחוץ, וכאשר קרא על עצמו: **'בָּאָרֶח זוֹ אֶהְלֵךְ טָמְנֵנוּ פַח לִי' (תהלים קמב ד), חותנו, שאול המלך דן אותו כמרוד במלכות ורדף אחריו בכל הארץ עד שלא נותרה לו ברירה אחרת והוכרח לעזוב את ארץ ישראל. אשתו, מיכל בת שאול נלגלה עליו בעת**

להזהר לא להיות מושפע מהבעל דבר ושלא יצליח לרמות אותו שאין הכונה אליו ח"ו. אכן אם יזכה האדם ויחיה עם האהבת אותו ורצית בנו, היה מתעלה עד מאד, ויהי רצון שאכן נזכה להרגיש הרגשה זו באמת.

ועוד אומרים אנו, "ורוממתנו מכל הלשונות, וקדשתנו במצותיך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך, ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת" - זה על ידי התורה הק' שהיא שמותיו של הקב"ה, שהקב"ה בעצמו מסרה לנו לכל אחד ואחד ממש.

ברוך אשר בחר בנו מכל העמים, ונתן לנו את תורתו, שאנו בשר ודם החיים בעולם הגשמי בדור עקבא דמשיחא, יש לנו הזכות להיות חבוקים ודבוקים בריבון כל עולמים על ידי אור התורה הקדושה לעלמי עד ולנצח נצחים.

'עטרותיהם בראשיהם' רומז למוחין, - מכוון לדברי רבינו ששבועות הוא שכל עליון ודעת גבוה מעל גבוה. וכנגד חסד עליון ורחמים גדולים הוא 'ונהנים מזיו השכינה' - כי מטבע הטוב שהוא הבורא ית"ש להיטיב מטובו לאחרים, כמאמר הרמח"ל הנ"ל.

ההכנה הראייה ליו"ט - להדבק לתפילות היקרות של יו"ט

עתה בהתקרב אלינו חג השבועות הקדוש, וכדי שלא תשכח מעמנו עצם היום מקדושת היום, כדאי לזכור את הנוסחאות הפשוטים של התפילות שתקנו לנו אנשי כנסת הגדולה ברוח קדשם כגון, "אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו" - צריך לחרות היטב במוח ובלב, שזה עולה על כל אחד ואחד מישראל בלי יוצא מהכלל, כי כל פרט הוא חלק מהכלל, וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין מד.) לגבי עכן "אע"פ שחטא ישראל הוא", כל אחד ואחד מישראל נאמר עליו "אהבת אותנו ורצית בנו", שהקב"ה אוהב אותו ורוצה אותו, ומאד צריך

דקדושה שזכו להן ע"י עסק התורה בעוה"ז היא הכתר והעטרה האמיתיים, וכמו שאומרים בזמירות לשבת "דעה חכמה לנפשך והיא כתר לראשך", כי החכמה דקדושה, שהאדם זוכה ומתהלך בדבקות והשגה בהש"ת, זהו כל פארו ותפארתו והיא עטרותו וכתר לראשו.

סוד שני הכתרים בקבלת התורה

והמה היו גם שני הכתרים שקבלו ישראל בעת קבלת התורה. ואמר ריש לקיש, עתיד הקב"ה להחזירה לנו, כמו שנאמר, ופדויה ה' ישובון ושמחת עולם על ראשם, כי זו ורק זו היא שמחת עולם, שמחה אמיתית ונצחית לעד ולעולמי עולמים, היינו הידיעה והדבקות בהש"ת, ושום שמחה אינה שמחת עולם כי אם שמחה זו.

ויש לרמז גם בשני הכתרים הללו את שני הענינים הנ"ל בגדלות חג השבועות בלשון רביה"ק ששבועות הוא דעת עליון גבוה וכו', וכן גם חסד ורחמים גדולים, כי

לברך על מזוזה

הפוסקים שאין לברך רק בשעת קביעות מזוזה

החיד"א **בבב"א יוסף** (סי' י"א אות ב) חולק על כל הפוסקים הנ"ל ולשיטתו אין ניתן לחדש נוסח לדור בבית שיש בו מזוזה. וטעמו, שלא תיקנו חז"ל שום ברכה בברכת המצות רק על שעת העשייה והעסק עם המצוה, ובמזוזה אין מתעסקים עם המצוה רק בשעת קביעותה בדלת, ואילו בשעת הכניסה לדירה אין מתעסקים עם המצוה ולכן לא שייך לברך בנוסח זה. ורק בטלית ותפילין שעיקר העסק נעשה בשעת לבישה תיקנו חז"ל לברך על הלבישה [וגם המשמוש הוא עסק מהלבישה, משא"כ במזוזה].

וכן הסכים **היעב"ץ** (מור וקציעה סי' י"ט) ומסיים: "לכן לענ"ד אין שום חיוב ברכה בנכנס לבית לדור אם אינו קובע בו מזוזה. ואפילו להביא עצמו לידי חיוב ברכה על ידי שיעקור המזוזה ויחזור ויקבענה ויברך, איני רואה הגון דהוה ליה ברכה שאינה צריכה", ע"כ.

לעשות שליח לברכה

יש להביא עוד הוכחה שנוסח הברכה של מזוזה שונה בעצמותו מטלית ותפילין, כי כידוע נהוג אצל הרבה שהבעל הבית מכבד אדם מכובד שאינו דר בביתו לקבוע מזוזה, והמכובד מברך על זה, לפי שהברכה הוא על מעשה קביעות המזוזה בבית, ולא על האדם שדר בה. אמנם בטלית ותפילין שמברכים על עצם העיסוף וההנחה, לא שייך לעשות שליח לברך על זה, שהברכה הוא על האדם בעצמו. ואם היינו מברכים בנוסח ברכה לדור בבית שיש בו מזוזה לא היה אפשר לעשות שליח על זה.

כמצות ציצית ותפילין, דקיימא לן שאם שכח ולא בירך קודם יכול לברך כל זמן שלבוש בהם, לפי שהיא מצוה הנמשכת. וכעין זה פסק **בשו"ת אגרות משה** (יו"ד ח"א סי' קעט) ששייך לברך על המזוזה גם לאחר זמן קביעות המזוזה ובשעת הברכה ימשמש במזוזה, כמו שנפסק בשולחן ערוך לענין ציצית (סי' ח ס"ג).

כעין זה מצינו גם לענין הדלקת נרות שבת, שכתב **המגן אברהם** (סי' רס"ג ס"ק י"א) שאם אשה שכחה לברך על הנרות בשעת הדלקת הנרות ונזכרה לבילי שבת קודם הסעודה, יכולה לפרוש ידיה על הנרות ולברך. ו**בביאור הלכה** (ס"ה ד"ה כשידליק) הסכים לעיקר הדין שאפשר לברך לאחר זמן, רק כתב שאם כבר הגיע הזמן שאסור להדליק אש, אי אפשר לברך להדליק נר.

נוסח הברכה כשאינו קובע מזוזה

לשיטת הפוסקים הנ"ל שאפשר לברך על המזוזה אפילו שלא בשעת הקביעות בדלת, לא שייך לברך בנוסח הרגיל 'לקבוע מזוזה', שהרי אין עושים ברגע זה שום מעשה קביעות. ומטעם זה שינה **המגן אברהם** את הנוסח 'לדור בבית שיש בו מזוזה'.

ומשמע שבברכת המצות אין הקפדה מיוחדת על הנוסח מקובל מפי אנשי כנסת הגדולה ואפשר לשנות את נוסח הברכות לפי הענין המתאים, והעיקר ההודות ולברך על המצוה בטופס ברכה קצרה. וכן מצינו בעוד הרבה מקומות שהפוסקים הקדמונים העמידו נוסחאות בברכות המצות כפי הכרעתם, כמו הנוסח 'על נקיות ידים' 'על טבילת ידים' 'על מצות ציצית' 'להפריש חלה מן העיסה' 'לשמוע מקרא מגילה' ועוד רבים.

שבכתב] נפעל יחוד נפלא בין שתי התורות שבכתב ושבעל פה, ושמחתו של דוד על שלמות היחוד בתורה הק' הרקיעה שחקים, והביע את שמחתו העצומה בפזוז וכרכור למענה.

ומובא בירושלמי (ברכות פ"א ה"א) שמדי לילה בחצות היה מתחיל דוד המלך לעסוק בתורה בקול ערב עד מאוד, וקולו הדהד באויר רחובות ציון וירושלים, וחביריו של דוד שהיו שומעים את קולו הערב בלימודו היו אומרים: אם דוד המלך עוסק בתורה, אנו על אחת כמה וכמה, וכל העיר ירושלים נתמלאה בתורה עד לאור הבוקר.

ולא רק בשבתו על כסא מלכותו הגה בתורה, אלא גם בצוק העיתים בבריחתו מפני אויביו היה שוכח מהכל ועוסק בתורה, וכן איתא בילקוט שמעוני (שמואל א' י"ט רמז קכט) על הפסוק 'וַיְהִי כִּי יָבֹא דָוִד מִן הַמָּדָבָר וַיֵּלֶךְ אֶל שְׂמוּאֵל הַקָּמָתָה, רב הונא ברבי יוסי אמו, אותה הלילה שברח דוד מלפני שאול למד משמואל הנביא מה שאין תלמיד ותיק לומד במאה שנה!

ואנו רואים דבר פלא, שהפרק הגדול ביותר בתהלים קי"ט בסוד 'תמניא אפי', מוסב כולו על ענין התורה [שאגב יש בו תיבות כמנין הדפים של המסכת הגדולה 'בבא בתרא', וכפסוקי הפרשה הגדולה ביותר 'פרשת נשא', ובכל פסוק יש בו הזכרה או לתורה או למצוות התורה!]

העול הכבד שיש בעשיית תשובה, שאמירת תהלים היא דרך קלה לתשובה.

הסתלקותו של דוד המלך התקיימה בשעתא דמנחה בזמן רעוא דרעוין בחג השבועות, ויש דברים בגו, כי מובא שמלבד שהיה דוד שורש התפילה, כמו שאמר "ואני תפילה" (תהלים קט ד), היה גם שורש התורה שבעל פה, והיה ראש לסנהדרין, והרמב"ם (בהקדמה לספר יד החזקה) מונה את דוד המלך ככלל מקבלי התורה. ונמצא, שדוד המלך היה שורש האחדות של 'תורה ותפילה' חד קטירא ממש של תורה ותפילה.

וכן איתא בזוה"ק (ח"ב קנז) שבעת הסתלקותו של דוד המלך ירדה חשכות בתורה שבעל פה, ואז השיגו את עוצם גודל גודל ההארה שהאיר דוד המלך בתורה שבעל פה בכל חכמי הדור בימי חייו.

ולפי שהחשיב דוד את התורה, לכן כאשר העלה את הארון לירושלים, היה מרקד ומפזז ומכרכר לפני ה' בשמחה עצומה (שמואל ב' י"ט). וסוד הענין הוא, כי הוא היה בחינת תורה שבעל פה, ובארון מונחת היתה התורה שבכתב, ובאותה שעה שנפגש דוד המלך [תורה שבעל-פה] עם ארון הקודש [תורה

כל זה לא נפל בדעתו אלא התחזק ברחמי הש"ת שהוא חנון המרבה לסלוח והמודה ועוזב ירוחם, ולא נסוג אחור מהש"ת, ואכן נתבשר (שמואל ב' י"ג): 'גַם ה' הֶעֱבִיר חֶטְאָתְךָ, לא תָמוּת', וללמד לכל אדם שנפל להיכן שנפל שלא יתייאש וכשיעשה תשובה לפי יכולתו יתכפר לו עונותיו ויחונן משמים להתקרב אל הש"ת.

ולא בכדי נתחבר ספר התהלים על ידי דוד המלך, כי אכן ספר התהלים הוא דרך סלולה לתשובה, וכלשון רביז"ל בליקוטי מוהר"ן (ח"ב סי' עג): "עיקר התשובה של דוד המלך, הוא ספר תהלים, שאמרו בהתעוררות גדול מאד, וברוח הקודש, עד שכל אחד ואחד כפי מה שהוא, יכול למצוא את עצמו בתוך ספר תהלים, ולזכות לתשובה ע"י אמירת תהלים". ומבואר שם שלא כל אחד יודע כיצד לשוב בתשובה והיכן ימצא פתחי תשובה, [וכביטוי של החיד"א בתפילה שחיבר לעת אמירת תשליך: 'ואין אנו יודעים איזה ביאה ואיזה שִׁבְרָה'], והסגולה לזה היא אמירת התהלים של דוד המלך, כי במילות התהלים יסד דוד דרך תשובה לדורות, וכמובא לעיל שדוד המלך עבר את כל המעברים העוברים על כל אחד בכל דור ובכל זמן ובכל מצב. ואפשר לרמז בדברי חז"ל (ע"ה ג') 'דוד בן ישי הקים עולה של תשובה' - שדוד המלך נטל מעלינו את

רבי אברהם בערניו (ה)

רבי אברהם בערניו היה מקושר מאד למוהרנ"ת וזכה לקבל ממנו דרך נכון בעבודת ה' על דרך זקיניו רבינו ז"ל. ולא זהו ידו ממנו, ובכל דבר קטן וגדול שאל ממנו כדת מה לעשות.

המכתבים בתקופת ההתנגדות הנוראה

בשנות תקצ"ז-צ"ט, תקופת ההתנגדות הנוראה על חסידי ברסלב, מצאנו שכתב אליו מוהרנ"ת מכתבים בפרטיות, וכנראה שהיה נצרך לו חיזוק במה שעבר עליו מהרדיפות מחותנו משה ח. ומאשתו הראשונה, ולכן כתב לו מוהרנ"ת בפרטיות לחזקו ולאמצו, שלא יפול ברוחו ולא יסוג אחור מעבודתו את השי"ת.

והרי כמה מהמכתבים שכתב לו באותה תקופה:

"החיית את נפשי, אע"פ שהודעתי צרות רבות"

"מוצאי שבת שירה, אור ליום א' תקצ"ה, טשערינ ... שלום לידידי כנפשי הוותיק המופלא מו"ה אברהם דוב נ"י. ידידי ר' אברהם דוב שיח' מכתבך קיבלתי באומאן ובקירמנטשוק והחיית את נפשי, אע"פ שהודעתי צרות רבות, אעפ"כ אני נותן לך תשואות חן על מכתבך, ובפרט על ריבוי טרחותיך בשיבילי. השי"ת יזכר על ידי זה, שתזכה לישב על התורה ועל העבודה לאורך ימים ושנים טובים וארוכים אכ"ר" (מכתב קע"א).

"כל הרעש והצרה הזאת לא באה כי אם לעוררני ולהקיצנו משנתנו"

במכתב נוסף הוא כותב:

"ג' תרומה תקצ"ה, אומאן. ...ואנחנו כולנו עם כל אנשי הנמצאים פה היו מוכנים לילך היום על ציון הקדוש בלב נשבר ונדכא ונאנח מאד, בתוך כך הגיע לנו שני מכתבים אחד מאתך ואחד מברסלב מר' אברהם דוב וכו' ... וכולם מלאים צעקות מרות ומרורות מאד כאשר ידעתם, והלכנו על ציון הקדוש וצעקנו שם הרבה להשי"ת זעקות גדולות ומרות, ובבכייה ובדמעות הרבה, והיה רעש גדול יותר מיום כיפור, ובוודאי עלה שוועתינו לשמים וכו', וכל הרעש והצרה הזאת לא באה כי אם לעוררני ולהקיצנו משנתנו" (מכתב קע"ג).

"בטח בה' בני חביבי, כי בודאי לא יעזוב אותך"

במכתב נוסף הוא כותב:

"ד' תצוה תקצ"ה אומאן ... ושלום לידידי הותיק מו"ה אברהם בער שיח', בטח בה' בני חביבי, כי בודאי לא יעזוב אותך, והכל יתהפך לטובה" (מכתב קע"ד). "ג' תשא תקצ"ה אומאן. ... ותודיע לי משלום כל אנשי ביתי ומכל אנשי, ובפרט משלום הצדיק מרת אדיל תחי' ומשלום בנה ובתה שיח'י" (מכתב קע"ו).

אף שהיו למוהרנ"ת עסקים רבים עם אנשי בכל רחבי אוקראינה, אעפ"כ לא שכח את ר' אברהם בערניו, והיה כותב לו הרבה, כשכלל פעם הוא תובע ממנו במכתביו היקרים, לזרז עצמו בעבודת ה', בהתבודדות, בעבודת השמחה, בחיפוש אחר נקודות טובות, בלימוד שיעורי תורה, בהתקשרות לזקנו הגדול והקדוש זצ"ל, בצדקה וחסד, בהדפסת ספרי הצדיק, ועוד.

והרי כמה מהמכתבים הנפלאים שכתב לו:

"ונזכה להודיע לבני האדם התגלות תורתו וחכמתו האמתית"

"ב' נת, ת"ר ברסלב. ישאו הרים שלום לכבוד אהובי ידידי נפשי ולבני הרבני הותיק המופלג הנגיד וכו', מו"ה אברהם בער שיח' ולביתו וליוצאי חציו היקרים. חיים ושלום וכל טוב. דע ידידי כי נתעכבתי באומאן על יום כפור העבר, ובאתי לביתי על שבת שביין יום כיפור לסוכות, וברוך השם הכל על נכון מעם ה', ושמוחנו תהלה לאל בהג העבר, בפרט בשמיני עצרת ושמחת תורה, והכל בשלום ושלחה, תהלה

לאל, טוב להודות לה' אשר עד כה עזרונו, כן יוסיף ה' חסדו ונפלאותיו העצומים, שיאיר האמת בעולם, ונזכה להודיע לבני האדם גבורות נוראות נפלאות התגלות תורתו וחכמתו האמתית, למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים וכו'. כי כל דבריו הקדושים שגילה, כולם הם לגלות אלקותו בעולם.

"הכל יכולים להתקרב להשי"ת ע"י דרכיו הקדושים"

ולעת עתה נזכה אנחנו על כל פנים לשום לבניו הטוב לדבריו הקדושים, באופן שנלך בדרכיו, לבלות ימינו על התורה ועל התפלה וצדקה ומעשים טובים, כי מאד עמק מחשבותיו, והכל יכולין להתקרב להשי"ת על ידי דרכיו הקדושים, ואי אפשר עתה להאריך בזה בפרט על פני השדה. דברי אוהבכם באמת לנצח, המצפה לתשובתו מהרה. נתן מברסלב" (מכתב רצ"א)

"אתה מבין מעצמך שעסקי הוא רק בעסקי אדומ"ר וזקנך הקדוש והנורא וזקוק"ל"

במכתב אחר הוא כותב על לו אודות העסק בענייני רבינו הקדוש:

"ו' בהעלותך תר"א. שלום לאהובי ידידי כנפשי הרבני הותיק הנגיד וכו' מו"ה אברהם בער שיח' עם כל יוצאי חלציו שיח'. מכתבך קיבלתי על ידי המחוטנים עם הסך שמונה רובל-כסף, ותהילה לא-ל הכל על נכון. ומה שכתבת לכתוב לך מה שיש לי לדבר עמך, איני יודע על מה ולמה הטורח הזה לכתוב לך, הלא בקרב אהיה במחנכים קדוש אם ירצה ה', ונדבר פה אל פה. ובפרט כי אתה מבין מעצמך שעסקי הוא רק בעסקי אדומ"ר וזקנך הקדוש והנורא וזקוק"ל, שאני חפץ ומשתוקק לשרתו, לעשות רצונו להפיץ מעיינותיו חוצה וכו', ושום עסק של שאר משא ומתן וסחורות איני לי לדבר עמך כלל, רק אני חפץ מאד לפרש על שיחתי לפניך את כל אשר עבר עלי בעסק זה, ואם ירצה ה' כאשר נתוועד יחד בעזה"י נמתיק סוד יחד, ועצת ה' היא תקום.

"שנדבר יחד בעסקי התכלית הנצחי, אשר חוץ מזה הכל הבל"

ואשר היה רצוני שתבא עם מחותני ר' פרץ נ"י, לא היתה כוונתי בשיביל שתהיה על החתונה [של ר' אברהם לייב בן הר"ר פרץ, שנעשה אז חתן הר"ר שכנא, בנו הגדול של מוהרנ"ת זצ"ל], כי בוודאי היה לי נחת רוח מאד אם היית על החתונה, אבל איני כדאי להטריח אותך לנסוע דרך כזה בשיביל שמחנתנו, רק רצוני היה כדי שדבר יחד בעסקי שמים בעסקי התכלית הנצחי, אשר חוץ מזה הכל הבל, וגם כדי שתמלא רצוני אמך [הרבנית אדל בת רביז"ל] הצדיקת תחיל שרצונה מאד להתראות פנים עמך, והיית מקיים מצוות כבוד אם.

"אולי תשמע מחדש דברי אמת, דברי א"ח הנוכעים מהננמ"ח"

כי קודם שבועות קודם שבאתי מאומאן, הייתי סבור שבוודאי תהיה פה על שבועות בלי ספק, וכשבאתי לביתי ושמעתי והבנתי ממכתבך שקרוב שלא תהיה עמנו על חג הקדוש הנ"ל, עמדתי מרעיד ומשתומם, על כן כתבתי לך כנ"ל. והשם יתברך יודע כי לא היה כוונתי שתהיה פה על שבועות בשיביל כבודי ח"ו, רק למען לבד. אולי תשמע מחדש דברי אמת דברי אלקים חיים הנוכעים מהננמ"ח נובע מקור חכמה וכו', ושצריכים לסלסל בהם בכל עת.

"ידיד נפשי, בני, וחביבי, ותלמידי, הודי ותפארתתי"

מה אומר לך ידיד נפשי, בני, וחביבי, ותלמידי, הודי ותפארתתי, עוצם נפלאות ישועת ה' וחסדיו שעזרונו בחג השבועות הקדוש העבר, שזכינו לדבר חידושים חדשים, דברים המשיבין את כל נפשות החפצים באמת, בוודאי ראוי לך ולנו להתגעגע מאד על שלא זכינו שגם אתה, וידידי ר' אבא נ"י ושאר אנשי, היו נמנין עמנו יחד, ומאי דהוה הוה.

נערך ע"י הרב רבי חנני' שווארצמן שלישי"א, בעמ"ס 'אוצרות עולם לתרופה'.

לשמוע את הקולות וברקים!

יהי כיום השלישי בהיית הבקר ויהי קולת וברקים וענן כבוד על ההר וקול שפר חזק מאד ויחרר כל העם אשר במחנה (קריאה חג השבועות)

קולות וברקים אלו נשמעים מחדש בכל שנה, בחג השבועות באשמורת הבוקר, והצדיקים זוכים לשמוע אותם בפועל ממש.

וכמסופר בספר 'חיי מוהר"ן על רבינו הקדוש:

"בעת נסיעתו לארץ ישראל נסע דרך ניקולאיב וחורסן לאדעס, ושב בתוך שבועות בחורסן, ואמר שם תורות נפלאות על פסוק 'קם סערה לדממה', ועוד כמה תורות.

ובליל שבועות אחר שהיה ניעור כנהוג, הלך למקוה עם איש אחד מאנשיו. וספר לי זה האיש שהלך עמו אז למקוה בשבועות, שאמר לו רבינו ז"ל בדרך הילוכו למקוה, ושאל אותו בכל פעם אם שומע קולות, והשיב שאינו שומע כלל. ונתפלא מאד על שאינו שומע, ואמר: איך אפשר לבלי לשמוע קולות כעת?! אחר כך אמר אפשר הוא קול הקאפליע [מקהלה] שאני שומע. והשיב לו האיש הנ"ל שהוא אינו שומע שום קול קאפליע ולא שום קול כלל, ותמה מאד. והבין האיש הנ"ל שהוא שומע קולות וברקים של קבלת התורה" (חיי מוהר"ן, קלב).

לראות את המרכבה!

יהי בשלשים שנה כרביעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על נהר ככר נפתחו השמים ואראה מראות אלקים.

(הפטרה חג השבועות)

גם המרכבה שראה יחזקאל, מתגלית לצדיקים הראויים לזה, וכמסופר בספר 'חיי מוהר"ן על הרה"ק רבי לוי יצחק מבאדיטשטוב זיע"א:

"שמעתי שפעם אחת סיפרו לפני רבינו ז"ל אודות הרב דקהילת ברדיטשוב שלא רצה לילך למקוה בבוקר של חג השבועות עד שיראו לו המרכבה שראה יחזקאל. והתפלאו העולם מאד על זה, וגער בהם רבינו זכרונו לברכה ואמר: ומה זאת לפלא כל כך בעיניכם, הלא גם יחזקאל היה בן אדם?! וכבר מבואר במקום אחר ההפלות שהפליג בשבח מעלת קדושת הרב הנ"ל" (חיי מוהר"ן, תקנג).

נפתחו השמים ואראה

מראות אלקים!

יהי בשלשים שנה כרביעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על נהר ככר נפתחו השמים ואראה מראות אלקים.

(הפטרה חג השבועות)

גם מי שאינו רואה את המרכבה בפועל ממש, גם הוא יכול לזכות לבחינה של 'נפתחו השמים ואראה מראות אלקים', וזה, על ידי שיתחזק באמונה חזקה בהשם יתברך, עד אשר בכח האמונה יזכה לבחינה של 'ואראה מראות אלקים' ממש.

כמו שכתב רבינו: "שאצל המאמין הדבר גלוי, כאילו רואה בעיניו את הדבר שהוא מאמין בו, מחמת גודל אמונתו השלימה" (ליקוטי מוהר"ן, סב).

ומוהרנ"ת מצא רמז נפלא לכך, והוא: שהפסוק 'נפתחו השמים ואראה מראות אלקים' ראשי תיבות 'אמונה'...

"על ידי אמונה אמתית נפתחים לאדם כל שערי הקדושה, היינו שעל ידי תוקף האמונה האמתית, אפשר לנהוג בכל דרכי התורה והקדושה, ולא נרתעים מפני שום לץ וכופר, או שום מניעה. כי האמונה האמתית היא המפתח לכל דרכי האמת ולכל שערי הקדושה. גם ידוע ממוהרנ"ת זכרונו לברכה, כי ראשי תיבות של הפסוק 'נפתחו השמים ואראה מראות אלקים' - אותיות 'אמונה'. היינו, שעל ידי אמונה באמת אפשר להרגיש ולראות התגלות אלקותו ומלכותו בכל ענין וענין, כפי שרואים בעיניים ממש וכמו שמבינים בשכל" (עצות המבוארות, אמונה כז).